

Ett begrepp med olika betydelser

En studie om begreppet hedersrelaterat våld

Av: Nathalie Ben Yazza & Golan Mamlesi

Handledare: Inger Linblad

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskap

Kandidatuppsats 15 hp

Examens arbete i Socialt arbete | Höstterminen 2017

Socionomprogrammet med storstadsprofil

Abstract

The purpose of the study is to illustrate partly how the definition of "honor-related violence" is used in the social welfare report and how "honors" are used in current Swedish research and in a central book. The paper examines the consequences for social security officers when "honor-related violence" is defined in a variety of ways while working to prevent the phenomenon. The empirical essay consists of different texts and research that focus on different definitions of "honors concept". Research on the issue of "honorary violence" also analyzes the work of the Social Security Officers. The method is qualitative text analysis, and the coding consists of questions that have been faced with the analysis of the material. Our authors have endeavored to have a factual and research approach in the work of this paper.

Central findings in the study are that "honor-related violence" is described from cultural, historical, and intersectional perspectives. Some texts analyzed are based on cultural and historical starting points in the description of violence, and refer primarily to norms and values as a basis in society. Other research criticizes this approach and emphasizes that cultural aspects can lead to discrimination against certain groups. When "honor-related violence" is explained from a cross-sectional perspective, research takes place from different basic constructions into why violence occurs, and addresses class and gender as important prerequisites for describing "honor-related violence". The current Social Security Officer's perception of honor, then a discussion in the paper about the importance of assuming each case is unique and not drawing general conclusions to support the victim in the best possible way.

Titel: "A term with different meanings- a concept of honor-related violence"

Authors: Nathalie Ben Yazza and Golan Mamlesi

Keywords: Honor, honor-related violence, social worker, scientific research, culture

Words: 15 147

Sammanfattning

Studiens syfte är att undersöka dels hur definitionen av ”hedersrelaterat våld” används i socialstyrelsens rapport, dels hur ”heder” används i aktuell svensk forskning och i en central bok. I uppsatsen studeras vad konsekvenserna kan bli för socialsekreterare när ”hedersrelaterat våld” definieras på olika vis, samtidigt som de arbetar för att förebygga fenomenet. Uppsatsens empiri består av olika texter och forskning som fokuserar på olika definitioner av ”hedersbegreppet”. Även forskning som belyser socialsekreterarnas arbete kring benämningen av ”hedersrelaterat våld” analyseras i uppsatsen. Metoden är kvalitativ textanalys, och kodningen består av frågor som har ställts inför analysen av materialet. Vi författare har bemödat oss om att ha ett sakligt och forskningsmässigt synsätt i arbetet med denna uppsats.

Centrala resultat i studien är att ”hedersrelaterat våld” beskrivs utifrån kulturella, historiska, och intersektionella perspektiv. En del texter som analyserats utgår från kulturella och historiska utgångspunkter i beskrivningen av våld, och hänvisar främst till normer och värderingar som grund i samhället. Annan forskning kritiserar detta synsätt och framhåller att kulturella aspekter kan leda till diskriminering av vissa grupper. När ”hedersrelaterat våld” förklaras utifrån intersektionella perspektiv utgår man i forskningen från olika grundkonstruktioner till varför våldet uppstår, och tar upp klass och kön som viktiga förutsättningar för att beskriva ”hedersrelaterat våld”. Gällande socialsekreterares uppfattning om heder, så förs en diskussion i uppsatsen om vikten av att utgå från att varje fall är unikt och inte dra generella slutsatser för att kunna stödja den våldsutsatte personen på bästa möjliga sätt.

Titel: "Ett begrepp med olika betydelser – en studie om begreppet hedersrelaterat våld"

Författare: Nathalie Ben Yazza och Golan Mamlesi

Nyckelord: heder, hedersrelaterat våld, socialarbetare, kultur

Ord: 15 147

Förord

Uppsatsens ämne har vi haft ett väldigt stort intresse för under hela utbildningens gång, därför har det varit väldigt nöjsamt att få ”grotta sig in i” detta ämne och skriva denna uppsats. Majoriteten av allt innehåll har skrivits tillsammans, om arbetet har delats upp har den andra sett över innehållet och inflikt med synpunkter. Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Inger Linblad, våra klasskamrater som har ställt upp med svar på frågor och funderingar kring uppsatsen samt våra nära och kära som har stöttat och peppat oss under denna period.

Sist men inte minst vill vi tacka varandra för ett oerhört bra samarbete och teamwork sinsemellan, vi har haft otroligt kul och lärt oss väldigt mycket av varandra under denna period!

Tack!

Nathalie Ben Yazza & Golan Mamlesi

26 december 2017

ABSTRACT	2
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	4
1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	2
1.2 SYFTE	3
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.4 ETT BEGREPP MED OLIKA BETYDELSER	4
1.5 TIDIGARE FORSKNING KRING "HEDERSRELATERAT VÅLD"	4
1.5.1 FNs speciella rapport om hedersrelaterat våld (2002)	4
1.5.2 Utvärdering av socialsekreterares jobb vid förekomsten av "hedersrelaterat våld"	5
1.5.3 Den generella skillnaden på "hedersrelaterat våld" och "vanligt" familjevåld	6
1.6 UPPSATSENS FORTSATT DISPOSITION	8
2. TEORI	8
2.1. VAL AV TEORI	8
2.2 MINOO ALINIAS INTERSEKTIONELLA PERSPEKTIV PÅ "HEDERSRELATERAT VÅLD"	9
2.2 CENTRALA TEORETISKA BEGREPP INOM DET INTERSEKTIONELLA PERSPEKTIVET	9
2.2.1 <i>Socialkonstruktivistiska perspektivet</i>	9
2.2.2 <i>Maktstruktur</i>	10
3. METOD	11
3.1. AVGRÄNSNINGAR OCH URVAL	11
3.2 VAL AV METOD, EMPIRI OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	12
3.3 PRESENTATION AV BÖCKER, RAPPORTER OCH DEN AVHANDLING SOM VI VALT FÖR ATT ANALYSERA UPPSATSEN	12
3.4 ANALYSMETOD	15
3.5 FORSKNINGENS KVALITÉ, TROVÄRDIGHET OCH ETIK	16
4. SOCIALSTYRELSENS DEFINITION AV "HEDERSRELATERAT VÅLD"	18
5. OLIKA PERSPEKTIV PÅ "HEDERSRELATERAT VÅLD"	21
5.1. HUR BESKRIVS DET "HEDERSRELATERADE VÅLDET" UTIFRÅN ETT HISTORISKT PERSPEKTIV?	21
5.2 HUR BESKRIVS "HEDERSRELATERAT VÅLD" UTIFRÅN ETT KULTURELLT PERSPEKTIV?	25
5.3 HUR BESKRIVS "HEDERSRELATERAT VÅLD" I RELATION TILL "SVENSKT VÅLD" OCH "INVANDRARVÅLD"?	27
5.4 VILKA FÖLJDER KAN DET FÅ OM "HEDERSRELATERAT VÅLD" DEFINIERAS UR ENDAST ETT PERSPEKTIV?	31
5.5 HUR SER SOCIALSEKRETERARENS ROLL UT I RELATION TILL "HEDERSRELATERAT VÅLD"?	33
6. ANALYS OCH SLUTSATSER	35
• <i>En kulturell förklaring och konsekvenserna av det</i>	35
• <i>Patriarkala maktstrukturer</i>	36
• <i>Socialsekreterarens arbete</i>	37
• <i>Hur kategoriseringen av "hedersrelaterat våld" återspeglas i samhället</i>	38
• <i>Sammanfattning</i>	39
6.1. FÖRLAG PÅ FORTSATT FORSKNING INOM ÄMNET	39

7. REFERENSER.....	40
BILAGA 1.....	43

1. Inledning

I Sverige är det många som kan associera till namnen Sara, Pela, Fadime och Abbas. Det beror på att dessa namn burits av personer som fallit offer för är väldigt uppmärksammade mord i Sverige och som har haft heder som bakomliggande motiv (Bainstovu 2017, s. 29). Morden på Sara och Pela ansågs i början vara "vanliga" mord som utförts av en närstående familjemedlem, och fick därför inte så stor uppmärksamhet i media. Dock när mordet på Fadime inträffade år 2002 började bland annat politiker och andra personer i samhället att "vakna upp" och inse att det fanns en särskild sorts mord begångna i syfte att upprätthålla en familjs förlorade heder (Schlytter & Rexvid 2016, s. 22). Helt plötsligt uppmärksammades en problematik i Sverige som ingen riktigt hade tagit på allvar tidigare (Sjöblom 2006, s. 24). Mordet på Fadime var den mest rapporterade mordhändelserna i media under 2002 (ibid., s. 5).

"Hedersrelaterat våld" anses idag vara en egen brottskategori i Sverige (Bainstovu 2017, s. 13). Sveriges regering upprättade i november 2007 handlingsplanen "Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer". I den redogör regeringen för hur Sverige ska bekämpa bland annat "hedersrelaterat våld" på lokal, regional och nationell nivå (Regeringen 2007 s, 15). Det fastställs i handlingsplanen att bekämpningen främst ska ske genom ökat skydd och stöd för de som blivit utsatta. Utöver det behöver arbetet ske på ett förebyggande sätt för att förhindra uppkomsten av "hedersrelaterat våld". Det är främst polisen, åklagarmyndigheten, socialtjänsten, skolinspektionen och hälso- och sjukvården som ansvarar för att arbeta förebyggande (Regeringen 2007, s. 6). Regeringen har nyligen gått ut med att de avser att avsätta 100 miljoner kronor år 2018 för att aktivt bekämpa "hedersrelaterat våld". Pengarna avser att bland annat utbilda personer som arbetar inom myndigheter, sprida kunskap och bedriva relevant forskning (Regeringen u.å.). Det resulterar i att det sätter mer press på socialtjänsten och socialsekreterarna, att dels uppmärksamma "hedersrelaterat våld" och därefter hjälpa de som är utsatta (Bainstovu 2017, s. 29).

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har utvärderat regeringens handlingsplan (2007) och kan konstatera att de som kommer i kontakt med de som har drabbats av "hedersrelaterat våld" i sin myndighetsutövning saknar konkret vägledning kring hur de ska anpassa sitt arbete i

praktiken (BRÅ 2017). Det bedrivs en hel del forskning i Sverige kring "hedersrelaterat våld". En del av den forskningen har en annan uppfattning än vad regeringen har inom ämnet, forskarna har även skilda åsikter sinsemellan. Framförallt handlar diskussionen om huruvida "hedersrelaterat våld" ska definieras som ett eget skilt begrepp eller om detta våld ska anses vara våld i nära relationer (Baianstovu 2017, s. 18), och därmed inte särskiljas från det när det beskrivs. Samtidigt som ämnet om våld, särskilt i nära relationer råder det vitt skilda åsikter inom ämnet.

1.1 Bakgrund

Under de senaste åren har det som benämns "hedersrelaterat våld" blivit allt mer uppmärksammat i media och är ett väldigt omdiskuterat ämne i dagens samhälle. Ofta rapportera media historier om unga kvinnor, och även en del unga män, som har blivit utsatta för "hedersrelaterat våld". Morden på Sara, Pela och Fadime kommer för alltid att ha en association till "hedersrelaterat våld" och vilka förödande konsekvenser det faktiskt kan få. Alla tre var unga kvinnor som föll offer för våldet för att de valde att leva utanför den rådande "heders"-normen. Även den unge mannen Abbas Rezai, som blev kär i "fel" flicka fick ge sitt liv för att flickans familj skulle kunna återta sin förlorade heder (Bainstovu 2017, s. 29).

Det är främst myndigheter som fått i uppgift att arbeta i förebyggande syfte mot "hedersrelaterat våld", detta då myndigheter är de som oftast kommer i kontakt med olika människor i olika livssituationer i samband med sitt myndighetsutövande. Några av de berörda myndigheterna är rättsväsendets myndigheter som innefattar polisen och åklagarmyndigheten, skolan och socialtjänsten (Regeringen 2007, s. 7). Regeringen fastställer att ökad kunskap är avgörande när det kommer till det förebyggande arbetet och för att en utsatt person ska kunna få rätt stöd i rätt tid. I regeringens handlingsplan från 2007 fastställs att för att en person ska kunna få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda gäller det att hon eller han ska slippa behöva utstå våld och övergrepp. Handlingsplanen grundar sig på FNs deklaration som antogs av FNs generalförsamling 1993 som berör avskaffandet av mäns våld mot kvinnor (Regeringen 2007, s. 8).

Samtidigt råder det en debatt kring det "hedersrelaterade våldet" och förklaringarna bakom fenomenet. Vilka är de egentliga bakomliggande orsakerna? Ligger det en kulturell förklaring bakom eller är det så att begreppet "heder" definieras på olika sätt i samhället? Som framtida socialarbetare kommer vi socionomstudenter att stöta på detta begrepp i vårt yrkesverksamma arbetsliv då många av oss kommer att arbeta inom olika myndigheter. Yvonne Sjöblom har genomfört en studie kring hur socialsekreterare arbetar med personer som har blivit utsatta för "hedersrelaterat våld". Hon har genomfört intervjuer med de olika socialsekreterarna om hur handläggningen har sett ut kring dessa ärenden (Sjöblom 2006, s. 30). Många av socialsekreterarna i studien upplevde att de hade väldigt begränsad kunskap inom området och många av dem definierade "hedersrelaterat våld" på olika sätt. Samtidigt visade studien att socialtjänsten spelar en viktig roll när det kommer till att hjälpa de som har utsatts för "hedersrelaterat våld" (ibid., s. 31). I denna uppsats studeras Socialstyrelsens definition av "hedersrelaterat våld" och hur det används. Den övergripande problemformuleringen är "hur skiljer sig Socialstyrelsens definition av "hedersrelaterat våld" åt från ny forskning"? Och "vad blir konsekvenserna av att definiera det på olika sätt för socialsekreterare inom socialtjänsten?"

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka dels hur definitionen av "hedersrelaterat våld" används i en central myndighetsrapport, dels hur "heder" behandlas i nutida svensk forskning som ger olika förklaringar till "hedersrelaterat våld" utifrån olika perspektiv samt utifrån resultatet diskutera vad konsekvenserna blir för socialsekreterarna som ska arbeta förebyggande med heder.

1.3 Frågeställningar

- Hur definieras "hedersrelaterat våld" i centrala dokument från Socialstyrelsen respektive i forskning som berör socialt arbete?
- Vilken inverkan kan det få för socialsekreterare att definiera "hedersrelaterat våld" på olika sätt för de som kommer i kontakt med den målgruppen det berör?
- Hur kan de olika betydelseerna av "hedersrelaterat våld" återspeglas på samhällsnivå?

1.4 Ett begrepp med olika betydelser

När vi i uppsatsen undersökt begreppet "hedersrelaterat våld" och hur det definieras, har vi som författare bemödat oss om att förhålla oss "objektiva" och sakliga i relation till ämnet, och därmed inte klargöra att just "hedersrelaterat våld" förekommer. Vi har valt att sätta begrepp som innefattar "heder" inom citationstecken för att ha ett neutralt språkbruk under uppsatsarbetets gång. Socialstyrelsen såväl som den forskning som vi har valt att granska benämner "hedersrelaterat våld" på olika sätt. I teoriavsnittet har vi använt oss av forskaren Mino Alinias perspektiv på "hedersrelaterat våld", där förklarar hon att hon avstår från att använda termer som "hederskultur" och "hedersmord" för att undvika sexistiska samt rasistiska hedersdiskurser. Istället benämner hon det som våld i hederns namn (Alinia 2013., s. 5). Vi har således valt Alinias perspektiv av "heder" och dess mening, genom att inte benämna hedersfenomenet utifrån "hederskultur" och andra liknande begrepp. Avsikten med denna uppsats är inte att på något sätt minimera eller bagatellisera de upplevelser som utsatta människor har varit med om då vi anser att våld i nära relationer är ett väldigt allvarligt samhällsproblem som bör bekämpas.

1.5 Tidigare forskning kring "hedersrelaterat våld"

Nedan presenterar vi en rapport som FN publicerade 2002. Den rapporten har vi sett att exempelvis Socialstyrelsen och majoriteten av vår empiri har refererat till när de ska försöka förklara "hedersrelaterat våld", därför ansåg vi att det var relevant att redogöra för det i tidigare forskning. Yvonne Sjöbloms utvärdering kring socialsekreterare har vi med för att undersöka hur de olika definitionerna kan påverka deras arbete kring ärenden som har inslag av "hedersrelaterat våld". Det följs sedan av en skiss som Bo Lagerqvist har gjort som redogör för hur "hedersrelaterat våld" och "vanligt" familjevåld generellt brukar se ut. Vi har med den bilden då det oftast är så uppdelningen ser ut mellan dem.

1.5.1 FNs speciella rapport om hedersrelaterat våld (2002)

FN publicerade i januari 2002 rapporten "Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences" där de definierar "hedersrelaterat våld", ger en redogörelse kring hur situationen ser ut i dagsläget samt uppmanar hur alla världens länder bör agera i dessa frågor. FN uppger att våld som är riktat mot kvinnor förekommer i alla länder i hela världen,

"hedersrelaterat våld" är dock någonting som särskiljer sig då det oftast är kulturellt förknippat och där "hedern" är en avgörande faktor (FN 2002, s. 7). Det är genom "heder" som män anses kunna utöva kontroll över kvinnors sexualitet och frihet (ibid., s. 13).

FN har fått rapporter på att mord som utförs med "heder" som motiv har skett i Pakistan, Turkiet, Jordanien, Syrien, Egypten, Marocko, Iran, Libanon, Jemen och andra länder i mellanöstern. "Hedersrelaterade mord" har även utförts i invandrartäta områden i länder som Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Det är främst länder i mellanöstern, en del länder i Asien och Nordafrika som anses dominera när det kommer till "hedersrelaterat våld" (FN 2002, s. 11–12). Våldet anses ha en större koppling till kulturen och gamla traditioner som lever kvar, än att det är specifikt förankrat med en viss religion (ibid., s. 13). Det är oftast flickor eller unga kvinnor som utsätts för våldet av en nära familjemedlem, oftast en pappa, bror, farbror eller någon annan manlig släkting där en patriarkal hierarki råder inom familjen. De ser oftast den unga kvinnan som en ägodel som ska lyda deras tilltal och som har ett begränsat handlingsutrymme (ibid., s. 12).

Det är väldigt svårt att uppge statistik kring hur många som är utsatta då det förekommer ett väldigt stort mörkertal då våldet oftast sker i det dolda inom en familj. Uppskattningsvis är det runt 1000 kvinnor i Pakistan som har blivit mördade med heder som motiv. Runt 70% av morderna i Gaza är egentligen hedersmord vid tidpunkten som rapporten sammanställdes (FN 2002, s. 12).

1.5.2 Utvärdering av socialsekreterares jobb vid förekomsten av "hedersrelaterat våld"

Yvonne Sjöblom genomförde en kvalitativ forskning år 2006 där hon skulle undersöka hur socialsekreterare jobbar med "hedersrelaterat våld" efter det medialt uppmärksammade mordet på Fadime (Sjöblom 2006, s. 10). Det var socialsekreterare från sex olika kommuner som deltog i forskningen (ibid., s. 11). En del av socialsekreterarna upplevde att det var svårt att kunna dra slutsatser om de ärenden som grundade sig i en "hedersproblematik" eller inte, detta då socialsekreterarna tycker att "hedersrelaterat våld" inte är tillräckligt noga definierat (Sjöblom 2006, s. 30). En annan socialsekreterare tyckte att det var svårt att avgöra om hennes ärende ansågs vara präglad av "hedersrelaterat våld", detta då den unga flickan fick klä sig som hon ville och gå ut hemifrån som hon ville. Dock var hon noga övervakad när det kom till hennes

umgänge med killar (ibid., s. 32). En annan socialsekreterare avgjorde om det handlade om "hedersrelaterat våld" utifrån den etniska bakgrund som familjen hade, detta då hon ansåg att det endast förekommer inom vissa etniska kulturer och inte alls inom andra (ibid., s. 31).

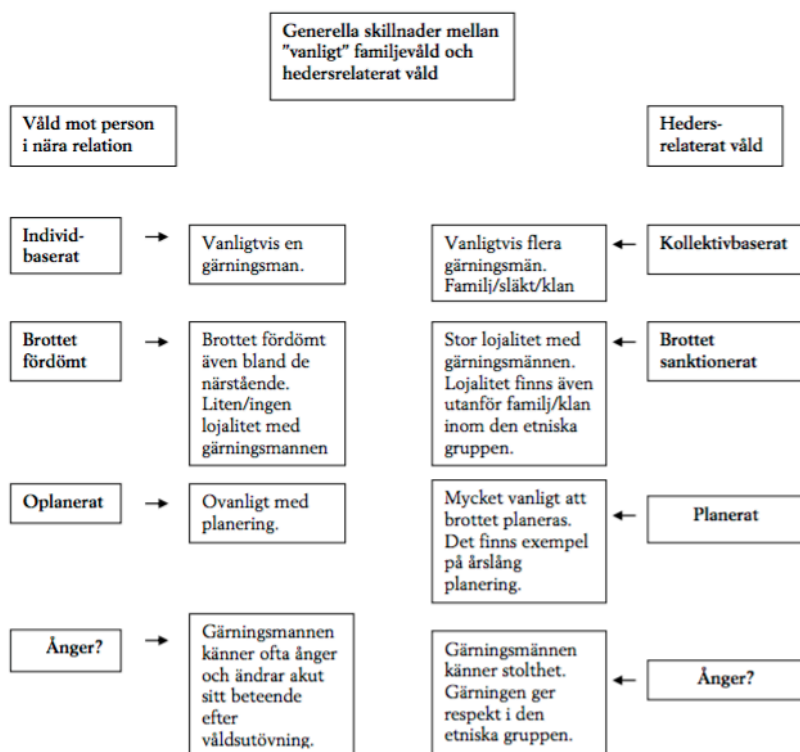
Många socialsekreterare ansåg att det var särskilt problematiskt om de som var utsatta var under 18 år, detta då det är föräldrarna som är de huvudsakliga vårdnadshavarna. Om det är föräldrarna och övrig familj som utsätter brottsoffret för våld i olika former uppstår en särskild problematik som är svår att lösa utifrån familjens bästa. Socialtjänsten försöker alltid i den mån det går att utgå ifrån familjens bästa, speciellt när barnet är minderårig. Vems perspektiv skulle socialsekreterarna utgå ifrån, familjens eller individens? I majoriteten i ärenden uttryckte de minderåriga att de absolut inte fick framföra vidare det de berättade i förtroende till socialsekreteraren till deras vårdnadshavare. Detta försvårade den utredning som socialsekreterarna försökte bedriva (Sjöblom 2006, s. 35). Socialsekreterarna fick i vissa fall tillämpa ett individperspektiv även fast de var under 18 år (ibid., s. 41).

En till sak som många socialsekreterare reflekterat över i ärenden som de misstänkte hade inslag av "hedersrelaterat våld" är att många potentiella brottsoffer var svåra att bedöma som trovärdiga. Detta då de ofta ändrade sina historier och tog tillbaka uttalande som de tidigare gjort. Även föräldrarna kunde socialsekreterarna först uppfatta som hotfulla och skräckinjagande. Därefter kunde de se en förändring i deras attityd. Oftast resulterade det i att brottsoffret återvände hem, bara för att historien skulle upprepa sig igen och den utsatte skulle vända sig till socialtjänsten på nytt för att få hjälp. Mycket press hamnade på socialsekreteraren att försöka "läsa mellan raderna" för att kunna göra en korrektbedömning på situationen (Sjöblom 2006, s. 38). I överlag uttryckte många socialsekreterare att de önskade mer kunskap och mer kompetens inom ämnet för att kunna handlägga dessa ärenden på bästa möjliga sätt (ibid., s. 68).

1.5.3 Den generella skillnaden på "hedersrelaterat våld" och "vanligt" familjevåld

Åklagarmyndigheten har publicerat en handbok om hur de ska arbeta med "hedersrelaterat våld" inom myndigheten. I handboken finns en skiss som kriminalinspektör Bo Lagerqvist har ritat upp. Syftet med Lagerqvists illustration är att redogöra för skillnader mellan "vanligt"

familjevåld och "hedersrelaterat våld" så att myndighetsutövare lättare ska få en förståelse för skillnaderna (Åklagarmyndigheten 2014, s. 12).

Figur 1. Skillnader mellan vanligt familjevåld och hedersrelaterat våld.

Det som går att utläsa från ovanstående bild är att det bland annat råder en viss skillnad i våldets karaktär. "Hedersrelaterat våld" anses oftast vara kollektivbaserat där det råder en stor lojalitet bland förövarna och de som blir vittnen till våldet. Det är oftast planerat och gärningsmännen känner en viss stolthet över sina egna handlingar. Våld mot en person i en nära relation anses dock ha en ensam gärningsman som utför våldet i det dolda då det är skamligt att utföra "denna" typ av våld. Våldet är oftast oplanerat från förövarens sida och gärningsmannen känner oftast ånger efteråt. Oftast brukar myndighetsutövare särskilja på de olika typerna av våld genom att göra denna jämförelse (åklagarmyndigheten 2014, s. 12).

1.6 Uppsatsens fortsatta disposition

I nästa avsnitt presenteras val av teori för uppsatsen, intersektionalitet redogörs för liksom begrepp som är centrala för studien. En diskussion om den valda teorin görs genom att utgå från forskning som har behandlat intersektionella perspektiv. Sedan presenteras metodavsnittet där avgränsningar, val av metod och empiri redogörs som består av böcker, rapporter och akademiska avhandlingar inom "hedersrelaterat våld". Därefter redovisas hur vi har gått tillväga för att kunna genomföra studien och den analysmetod vi använt oss utav, nämligen kvalitativ textanalys. Forskningens kvalité samt trovärdighet diskuteras och motiveras vidare, där validitet och reliabilitet diskuteras. Sedan redovisas resultatet genom att först introducera Socialstyrelsens definition av "hedersrelaterat våld", och sedan sammanföra olika teoretiska perspektiv av den forskning som vi valt att studera inom olika teman och huvudfrågor. Avslutningsvis summeras vad som framkommit under resultatets delen, som diskuteras vidare i diskussions- och analysavsnittet. Ett kort avsnitt om förslag på fortsatt forskning kring ämnet presenteras efter diskussion och analysdelen. I slutet av studien presenteras en referenslista på de valda hänvisningarna för denna uppsats.

2. Teori

2.1. Val av teori

Analysen i denna uppsats utgörs av intersektionella perspektiv på "hedersrelaterat våld". Betydelsen av intersektionalitet kommer ifrån det engelska ordet intersection som översatt till svenska får betydelsen skärningspunkt. Intersektionalitet utgår ifrån viljan att förklara hur olika maktstrukturer och kategorier i samhället binds samman och därefter analysera deras samverkan med varandra för att kunna göra en analys av olika maktstrukturer som förekommer. Det är främst kategorierna kön, sexualitet, klass och etnicitet som analyseras utifrån ett intersektionellt perspektiv (Mattsson 2015, s. 17). Dessa kategorier ska ses som självständiga kategorier, men de hör samtidigt ihop. Hur mycket de går ihop varierar utifrån situation, i en situation kan kön vara mer relevant medan i en annan situation kan klass anses ha mer relevans (ibid., s. 19). Dock är det svårt att analysera varje kategori utan att ta upp vilken relation det får till de andra tre kategorierna. Exempelvis är det svårt att analysera endast kategorin kön utan att ta med klass,

etnicitet och sexualitet då det uppstår olika normer som en kvinna ska förhålla sig till beroende på vart hon befinner sig inom de andra kategorierna. En homosexuell svart kvinna som tillhör arbetarklassen lever inte efter samma normer som en vit heterosexuell medelklasskvinna gör (ibid., s. 20). Vi har valt denna teori eftersom den analyserar flera olika kategorier för att kunna förstå mekanismerna bakom. Då "hedersrelaterat våld" är ett väldigt komplext problem utan en tydlig definition är det viktigt att försöka förstå det utifrån flera olika perspektiv.

2.2 Minoo Alinias intersektionella perspektiv på "hedersrelaterat våld"

Minoo Alinia har skrivit boken "Honor and violence against women in Iraqi Kurdistan" (2013). Alinia utgår ifrån olika perspektiv på hedersfenomenet vilket bidrar till en bredare förståelse av begreppet. Alinia har förklarat "hedersrelaterat våld" utifrån ett intersektionellt perspektiv. Hon klargör att våldet inte endast utförs utifrån könsförtryck utan att det ligger fler bakomliggande motiv som exempelvis sexualitet, etnicitet, klass och generation. Det finns ytterligare aspekter som politik, historia och sociala aspekter som bidrar till ett flerdimensionellt perspektiv (ibid., s. 3). En förklaring till våldets uppkomst är de inom den egna gruppen vill bevara kollektivets sociala och biologiska gemenskap (ibid., 31). Det förklaras utifrån att man inom gruppen vill bevara de normer och traditioner som finns, de som riskerar att hota den rådande ordningen straffas. Oftast är det kvinnor som straffas, detta då de anses sakna social makt och anses vara underordnade inom gruppen (ibid., 29). Detta förklarar även varför det oftast är mer än en gärningsman som utför våldet (ibid., s. 31). En annan förklaring till våldet är den socioekonomiska aspekten. Oftast kommer de inom gruppen ifrån dåliga förhållanden som innefattar fattigdom och är oftast lågutbildade med begränsat socialt nätverk. Det resulterar i att det råder en viss norm inom samhället utan yttre påverkan som kan bidra till en förändring kring deras attityder (ibid., s. 32).

2.2 Centrala teoretiska begrepp inom det intersektionella perspektivet

2.2.1 Socialkonstruktivistiska perspektivet

Det socialkonstruktivistiska perspektivet är ett perspektiv som används inom intersektionalitet. Det innebär att vi människor i samhället upplever och ser saker som vi har förväntat oss att vi ska

uppleva och se, och drar därefter slutsatser om det vi har upplevt utifrån våra föreställningar vi hade sedan innan. Det resulterar i att vi producerar föreställningar om hur saker och ting kan tänkas vara utifrån vad vi redan tror oss veta sedan innan. Om någon annan påstår sig se någonting annat blir det svårt för oss att ta in det då vi redan har en viss uppfattning kring det vi själva har upplevt (Mattsson 2015, s. 27). Framförallt när det kommer till synen på sociala problem är det vanligt att de konstrueras på ett särskilt sätt utifrån vissa föreställningar kring problemet, för att sedan visa sig inte alls grunda sig i någonting konkret. Det finns exempelvis en föreställning om att ungdomsbrottsligheten har ökat de senaste åren, dock visar statistik att så inte alls är fallet och att det egentligen handlar om en oro för dagens ungdomar eller en tanke om att det "var bättre förr" (ibid., s. 30). Trots att man genom åren har infört rättsliga åtgärder för att motarbeta "hedersrelaterat våld" har det emellertid inte skett några förändringar inom våldets perceptioner. När "hedersrelaterat våld" lagstodgades var det inte till följd av att ny kunskap eller nya definitioner presenterades inom området, utan istället utgick man nu ifrån etniska argument från att tidigare haft kulturella uppfattningar. Människor som migrerat från Mellanöstern och Nordafrika kategoriserades samt stämplades som bärare av "hederskulturen", även i de fall där förövarna och offren för våldet föddes eller var uppvuxna i Sverige (Alinia 2013, s. 2). Därmed produceras föreställningar om att "hedersrelaterat våld" är kulturellt buret av vissa som har en viss kulturell bakgrund. Alinia presenterar "hedersrelaterat våld" utifrån olika perspektiv för att ge en djupare kunskap kring fenomenet, dels belyser hon processerna bakom våld i hederns namn utifrån dess historiska, sociala samt politiska aspekter. Hon redogör även för vilken betydelse "heder" har i relation till kvinnlig sexualitet samt de förtryckande strukturerna inom kön, sexualitet, klass och etnicitet (ibid., s. 3).

2.2.2 Maktstruktur

Maktstrukturer utgör tillsammans med ett konstruktivistiskt perspektiv grundstenarna i en intersektionell teori. Maktstrukturer handlar om att vissa grupper tillskrivs ett högre värde än andra och på så vis uppstår en hierarkisk ordning bland olika grupper i samhället. Via människorna i samhället bärs denna hierarkiska maktstruktur vidare genom sättet vi agerar på, sättet vi tänker på och våra avsikter. Det är människorna i samhället som kan påverka denna maktstruktur utifrån deras handlingar och val (Mattsson 2015, s. 31). En del maktstrukturer är så

inpräntade i vårt samhälle att vi knappt reflekterar över det, ett exempel på det är normer som råder för kvinnor respektive män. Det är snarare när någon inte följer den rådande normen som vi blir medvetna om maktstrukturen (ibid., s. 32). Alinia (2013) påpekar att det är påfallande hur våldsutövarna och de som har ett kulturellt perspektiv på "hedersrelaterat våld" som står på motsatta sidor inom ämnet, avviker från samma uppfattningar om kultur och identitet. De båda är överens om att våldet är kulturbärande, och definierar "hedersmord" som inträffar som någonting kulturellt. De undgår därmed de styrande strukturerna och förklaringarna till våldets grundkonstruktioner. Förövarna använder kultur och heder som ursäkter och som ett sätt att legitimera samt rättfärdiga mord, således för att normalisera våldet och behålla förekommande maktrelationer. På så vis får maktstrukturer en chans att leva vidare och fortsätta att existera. De som anser att "hedersfenomenet" har kulturella aspekter reproducerar förövarnas diskurser genom att undgå från att problematisera samt analysera problemet vidare (ibid., s.5). Alinia menar att det som kännetecknar "hedersrelaterat våld" samt mord är dess fokus på kontroll av kvinnlig sexualitet. Samtidigt argumenterar Alinia för att hedern inte kan ses som ett problem som helt och hållet är relaterat till kön och sexualitet. Det är viktigt att förstå hedersproblematiken utifrån etniska samt samhällsklassernas förtyckande strukturer. Detta våld är också starkt kopplat till kollektiv identitetskonstruktion, samhällsunderhåll, så väl som familjestammar samt granskning av gränser baserade på nationella och etniska konflikter (ibid., s. 5).

3. Metod

3.1. Avgränsningar och urval

Då framförallt regeringen anser att "hedersrelaterat våld" är ett väldigt allvarligt samhällsproblem har de som mål att göra det som krävs för att förebygga det (Regeringen 2007, s. 2). Det innebär att det främst är specifika myndigheter som har i uppdrag att uppmärksamma och förebygga "hedersrelaterat våld". De myndigheter som avses är Polisen, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen samt hälso- och sjukvården (ibid., s. 7). Varje enskild myndighet har publicerat olika handlingsplaner kring hur myndigheterna ska arbeta med problemet internt på bästa möjliga sätt. Genom en enkel sökning på internet är det möjligt att snabbt hitta dessa handlingsplaner. I denna uppsats är det Socialstyrelsens handlingsplan som

står i fokus. Då vi som framtida socialarbetare kommer att arbeta efter Socialstyrelsens regler och riktlinjer anser vi att det är relevant för oss att utgå ifrån deras material då vi själva en dag med största sannolikhet kommer att arbeta efter dem.

Den forskning som presenteras i denna uppsats har som syfte att beskriva fenomenet samt dess faktiska bakomliggande orsaker utifrån olika perspektiv. En del av forskningen belyser socialtjänstens roll och utvärderar hur de har jobbat med "heder".

3.2 Val av metod, empiri och tillvägagångssätt

I denna uppsats studeras olika texter, därmed består vårt analysmaterial av olika böcker, avhandlingar och rapporter inom ämnet "hedersrelaterat våld". Detta är för att få fram så bred och relevant kunskap som möjligt och samtidigt framföra en kunskapsöversikt om fenomenet utifrån vår valda empiri. I uppsatsen undersöker och tolkar vi vad andra författare har skrivit för att sedan komma fram till ett eget nyanserat resultat. Således innebär det att de texter vi valt ut till denna uppsats är empirisk data (jfr. Trost 2014, 25). Uppsatsens material har huvudsakligen bestått av litteratur. Mycket har gått att få fram elektroniskt över nätet genom sökningar på relevanta sökmotorer. De sökmotorer vi främst har använt oss av är google, google scholar och söder scholar. De böcker vi har utgått från har vi blivit tipsade om eller sett att andra personer har refererat till i sina arbeten eller också har studierna blivit refererade till i rapporter. Utöver den empiri som presenteras nedan har vi tagit del av ytterligare myndigheters handböcker kring "hedersrelaterat våld" samt flera artiklar inom ämnet för att få en bredare översikt av kunskapsfältet.

3.3 Presentation av böcker, rapporter och den avhandling som vi valt för att analysera uppsatsen

Socialstyrelsen har publicerat "*Vänd dem inte ryggen*" (2014) som är ett utbildningsmaterial för att öka kompetensen bland personal som arbetar inom socialtjänsten och inom hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att aktivt arbeta för att motverka våld i nära relationer, och därmed "hedersrelaterat våld". I handboken försöker de redogöra för hur personalen ska kunna känna igen problematiken om de stöter på det i sitt yrkesutövande samt

presenterar hur de ska arbeta förebyggande. Anledningen till varför vi valde Socialstyrelsens utbildningsmaterial är för att det ändå ska ligga som grund till socialsekreterarnas handläggning i ärenden med inslag av "hedersrelaterat våld".

Sabine Gruber är universitetslektor och har skrivit rapporten *"I skolans vilja att åtgärda hedersrelaterat våld: etnicitet, kön och våld"* (2007) där hon diskuterar hedern utifrån de mest vanliga perspektiven. Gruber har genomfört intervjuer med kuratorer som arbetar på olika skolor i Östergötland. Studien är huvudsakligen en beskrivning av hur skolor behandlar samt hanterar det våld som flickor med invandrarbakgrund utsätts för. Syftet med Grubers rapport är att studera hur kuratorernas syn och uppfattning av "hedersrelaterat våld" är kopplat till framföranden om etnisk identitet, kulturella åtskillnader, kön samt våld. Gruber problematiserar den praktiska tillämpningen som görs beträffande åtgärder mot "hedersrelaterat våld". Studien problematiserar fenomenet "hedersrelaterat våld" och Gruber diskuterar hur denna typ av våld skiljer sig från annat våld som kvinnor och flickor kan råka ut för. Författaren beskriver att det finns en risk med för mycket kategoriseringar samt tydliga gränsdragningar mellan de som kan råkas ut för hedersrelaterat våld samt de som inte förväntas bli utsatta för denna typ av våld. Vi har valt att analysera kapitel 1, 2 och 6 utifrån hennes rapport emedan att dessa kapitel förklarar mer djupgående hennes resultat och beskrivning till hur kuratorer ser på "hedersrelaterat våld" samt dess konsekvenser. Grubers rapport blev vi rekommenderade att ta med i denna uppsats.

Maria Carbin är universitetslektor vid Umeå Universitet och har skrivit avhandlingen *"Mellan tystnad och tal: Flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik"* (2010) som redogör för hur debatten kring "hedersmord" har framställts i den offentliga integrations- och jämställdhetspolitiken, och hur unga svenska kvinnor och flickor med utländskpåbrå positioneras i korsningen mellan dessa områden. För att avgränsa och fokusera på det som är mest relevant för denna uppsats belyses främst kapitel 5 i denna uppsats som heter "Hur heder blir en politisk fråga". Detta kapitel diskuterar huruvida "hedersrelaterat våld" är ett särskilt våld eller om det ska benämnas som just "hedersrelaterat", hon tar även upp skiljelinjen mellan vad som anses som vanligt svenskt våld respektive "hedersvåld" och kritiserar denna gränsdragning. Denna avhandling valdes ut då Socialstyrelsen refererar till den i sin handbok (2014).

"Varför mördar man sin dotter?" (2009) är en bok skriven av Emre Güngör och Nima Dervish. Emre Güngör är socionom i grunden och har arbetat på uppdrag av regeringen att ta

fram riktlinjer för att bekämpa det "hedersrelaterade våldet", Nima Dervish är en journalist. Detta är inte en vetenskapligt granskad bok, dock har vi uppmärksammat att många forskare har refererat till denna bok för att få en förförståelse för "hedersrelaterat våld", som exempelvis Schlytter och Rexvid (2016), vilket gör den relevant.. Tillsammans har Gungör och Dervish skrivit en bok där de diskuterar och redogör för olika perspektiv för hur en man kan mörda sin egen dotter, och vad som är de bakomliggande orsakerna till mordet. De har intervjuat och träffat mördarna till Fadime, Sara och Pela för att kunna förstå deras syn av händelserna. Utifrån syftet i denna uppsats har vi främst fokuserat på kapitlet "Vad är heder?". Detta avsnitt redogör för stegen som leder fram till "hedersmorden", vad de grundar sig i och beskriver olika benämningar för heder som exempelvis "sharaf" och "namus" för att ge kunskap om deras sammanhang kring hedersfenomenet. De tar även upp olika faktorer till varför "hederskulturen" existerar inom vissa grupper och samhällen, dels förklarar de att fattigdom samt patriarkat är en av de grundläggande anledningarna till att denna typ av kultur fortfarande förekommer. Denna bok såg vi att Schlytter och Rexvid (2016) refererade till och ansåg därför att den var relevant.

Paulina de los Reyes har skrivit rapporten "*Patriarkala enklaver eller ingenmansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*" (2003) . Hon presenterar en analys av hur situationen ser ut för unga kvinnor och flickor som har utländskpåbrå och som kontrolleras genom våld och hot om våld av både familj och släktingar. Avsnitten ur rapporten som belyses inför denna uppsats är "Traditionella kulturmönster eller en generell könsmaktsordning?", "Våldets kulturisering.»Hedersmord« och bilden av »den andra« ", "Att (inte) bli tagen på allvar", "Offerrollen och stigmatisering" samt avsnittet "Reflexioner inför det fortsatta arbetet mot våldet". I de nämnda delarna i sin rapport tar Reyes upp vad konsekvenserna kan bli av att kulturalisera våldet, dels att denna förklaring till våldet kan leda till etniska diskrimineringar som kan öka kvinnors utsatthet. Men som även skapar en skiljelinje mellan svenskar respektive "de andra". Hon kritiserar kulturaliseringen av våldet och menar att det krävs andra aspekter och kunskap om "hedersrelaterat våld" för att undvika att vissa grupper stigmatiseras. Även denna rapport har Socialstyrelsen refererat till i sin handbok (2014).

Rúna Bainstovu är lektor vid Örebro Universitet och har skrivit boken "*hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete*" (2017). Hon utgår ifrån de två vanligaste perspektiven inom "hedersrelaterat våld" som är det kulturella perspektivet samt intersektionalitet. Hon lyfter även

fram komplexiteten som råder bland socialsekreterarna i deras handläggning kring ärenden som har inslag av "heder" och hur de måste förhålla sig till lagar och regler samtidigt som de rent praktiskt tvingas agera. Hon redogör för hur hon definierar "heder" om det nu är ett begrepp som faktiskt finns samt för en diskussion kring vad som behöver förbättras inom socialsekreterarnas handläggning. Denna bok blev vi rekommenderade av vår handledare att ta med.

Astrid Schlytter och Devin Rexvid har skrivit boken *"Mäns heder"* (2016). I boken redogör de för hur män som lever under "hedersförtryck" har det. De redogör för våldets karaktär gentemot deras närstående, analyserar tidigare forskning som består av intervjuer med unga män och hur deras perspektiv på våldet ser ut. "Hedersrelaterat våld" förklaras utifrån kultur, värderingar och normer. Schlytter och Rexvid bidrar även med ett perspektiv på hur olika samhällen ser ut och vilken inverkan det kan få till att våldet uppstår. Förmoderna och moderna samhällen tas upp som exempel i boken. Kapitlen "Teoretiska perspektiv", "Pojkarnas vardagsliv – att kontrollera och kontrolleras" samt "Det första könets villkor" är de valda avsnitten ur boken som analyseras i denna uppsats, eftersom dessa kapitel belyser Schlytters och Rexvids definition av "heder". Både Schlytter och Rexvid har skrivit mycket inom ämnet "hedersrelaterat våld" och bidrar till ett manligt perspektiv som vi ville få med i uppsatsen.

Hädanefter kommer vald litteratur att benämnas med året de har publicerats istället för namnet på publikationen.

3.4 Analysmetod

I denna uppsats kommer empirin att analyseras med hjälp av en kvalitativ textanalys. Grundidén är att fastställa någonting som visar sig i texten utifrån ett specifikt angivet syfte, vad det är som fastställs kan i stort sett vara vad som helst (Bergström & Boréus 2005, s. 43). Oftast ligger intresset i samband med denna analysmetod att fastställa hur någonting framställs eller värderas samt att ta reda på om materialet anses vara objektivt, saklig eller opartisk (ibid., s. 47). Det är text som är vårt analysmaterial i denna uppsats. Till en början läste vi igenom stora delar av vår empiri för att kunna få en översiktlig bild av allt material, och för att därefter kunna avgöra vilken analysmetod som var bäst lämpad för vår uppsats samt se vilka kodningar som kunde göras (ibid., s. 49).

En kvalitativ textanalys görs i tre olika steg: i steg ett ska det göras en kodning på empirin. I steg två presenteras data och delas in i olika teman, och i steg tre görs en summering av de olika teman som fastställs i ett kodningschema (Lindgren 2014, s. 34). Syftet med kvalitativ textanalys är att göra upprepade kodningar på materialet tills resultatet känns tillräckligt "mättat" (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, s. 35). I det första steget ska en kodning göras på empirin. Då syftet med denna uppsats är att undersöka hur "hedersrelaterat våld" framställs utifrån Socialstyrelsens definition, hur det framställs utifrån nutida forskning och hur socialsekreterare påverkas av de skilda definitionerna ställde vi frågor som var kopplade till dessa tre teman. Frågorna var "anses 'hedersrelaterat våld' finnas eller ej?". Följd frågan var sedan "om det nu finns eller inte, hur beskrivs det då i så fall?", "redogör de för hur arbetet ser ut rent praktiskt med 'hedersrelaterat våld'?". Vi har först läst igenom allt material övergripande för att få en översikt kring om vi kan använda oss utav något av materialet eller inte. Därefter har vi läst igenom materialet ytterligare en gång och börjat skriva i ett nytt blankt dokument där vi tar med allting som vi har ansett är relevant. Därefter har vi kunnat läsa av olika underliggande teman i materialet och har sedan gjort olika rubriker som sedan fick utgöra vårt resultat. När all empiri har inhämtats har vi sedan sammanställt allting och påbörjat vår analys utifrån det i materialet som besvarar frågorna som är kopplade till våra tre olika teman.

3.5 Forskningens kvalité, trovärdighet och etik

För att vi som författare i denna uppsats ska kunna framföra en tillförlitlig uppsats har vi som ambition att utgå ifrån en god forskningsetik. Därför har vi haft i åtanke att följa vetenskapsrådets allmänna regler kring forskningsetik som innefattar bland annat att författarna öppet ska redovisa sina metoder och resultat, granska och redovisa förförståelsen och tänka på att inte skada andra människor, djur eller miljön (Vetenskapsrådet 2011, s. 8).

Vi har ständigt angett källor kontinuerligt under uppsatsen gång som vi har valt ut då de har hög relevans till ämnet. Vår ambition som författare har varit att förhålla oss objektiva under uppsatsen gång, dock kan det vara svårt att garantera att uppsatsen inte är färgad av våra egna åsikter (Hellström 2014, s. 34). Varje kvalitativ studie anses vara unik då det aldrig går att garantera att varje forskare kommer att kunna dra exakt likadana slutsatser på den empiri som har inhämtats. För att kunna stärka kvalitén i uppsatsen är det viktigt att författarna har en viss

förförståelse kring ämnet sedan innan samt en viss kulturell kompetens, samt att ständigt ha i åtanke att förhålla sig objektivt till materialet som inhämtas (Hjerm, Lindgren & Nilsson 2014, s. 83). Detta ställer krav på forskarens egen förförståelse, färdigheter, kreativitet och analytiska förmåga (Frejes & Thornberg 2009, s. 32). För att inte hamna i någon etisk konflikt under uppsats processen har syftet varit att från början utgå ifrån ett forskningsetiskt tänkande från första början. I denna uppsats är syftet att kartlägga hur själva begreppet definieras utifrån olika offentliga texter som bland annat har publicerats på myndigheternas egna offentliga hemsida eller publicerats genom bokförlag, vilket resulterar i att en ställning kring anonymitet och sekretess inte har varit ett problem vid insamlandet av empirin.

Forskningens trovärdighet kan stärkas om slutsatserna av empirin går att generalisera. Inom kvalitativ forskning finns det ingen särskild metod för att kunna utläsa om slutsatserna går att generalisera eller inte, utan istället ska det avgöras om det finns eventuella generaliseringsanspråk. Ett exempel på generaliseringsanspråk är att det ska gå att överföra resultaten av studien på liknande personer eller miljöer och kunna dra liknande slutsatser (Ahrne & Svensson 2015, s. 27). Det ställer krav på oss författare att vara noggranna och kritiska i våra slutsatser (ibid., s. 28). Validitet är ett begrepp som ofta används för att kunna beskriva kvalitén i en forskning och har som syfte att säkerställa att det som avses mätas i forskningen faktiskt är det som forskaren har mätt. Det ställs högre krav på datainsamlingsmetoden samt analysmetod för att kunna säkra validiteten i kvalitativ forskning och även på forskarens noggrannhet och hur trovärdig forskarens slutsatser är (Fejes & Thonberg 2009, s. 219-220). Om inte validiteten undersöks finns det en risk att forskaren drar slutsatser och generaliseringar som egentligen inte alls är det forskningen egentligen visar (Sohlberg & Sohlberg 2013, s. 133). Reliabilitet innebär att forskningen är tillförlitlig på så vis att om forskningen genomförs vid upprepade tillfällen så kommer annan forskning att kunna komma fram till samma slutsatser. Då det återigen är kvalitativ forskning som kommer att bedrivas är det svårt att säkerställa reliabiliteten, detta då olika forskare kan dra olika slutsatser beroende på exempelvis deras förförståelse inom ämnet samt hur de väljer att analysera empirin (Sohlberg & Sohlberg 2013, s. 88).

4. Socialstyrelsens definition av "hedersrelaterat våld"

Socialstyrelsen har i definitionen av "hedersrelaterat brott" valt att utgå ifrån Regeringens definition som beskrivs i deras handlingsplan (2007). Detta då det saknas en enhetlig definition på begreppet, men många väljer att definiera det på liknande sätt. "Hedersrelaterat våld" grundar sig i kvinnans sexualitet och hur hon betar sig i relation till den. En kvinna förväntas vara oskuld fram tills den dagen hon ingår i ett äktenskap med en värdig man som familjen och släkten har godkänt (Socialstyrelsen 2014, s. 11). Våldet som utförs är oftast planerat av den närmaste familjen och släkt, ibland även personer som umgås i samma kretsar som familjen. Våldet kan beskrivas som en traditionell familjeideologi som utförs när någon riskerar att bryta mot den rådande normen. Exempel på normbrytande beteende kan vara sex före äktenskap, otrohet eller umgås med människor som kan ge kvinnan dåligt rykte. I utbildningsmaterialet presenterar Socialstyrelsen att det finns tre olika perspektiv att tillämpa på "hedersrelaterat våld" (ibid., s. 12). Ett av dem är det kulturella perspektivet som utgår från att kulturen avgör vilka olika värderingar vi människor har, och våldet grundar sig därför på en hedersideologi. Könsperspektivet utgår från att det är det manliga patriarkatet som dominerar och resulterar i att kvinnan blir undergiven mannen. Det finns även det intersektionella perspektivet som utgår från hur maktrelationer är konstruerade utifrån kön, klass och etnicitet. Den gemensamma nämnaren för alla de tre perspektiven är dock att "hedersrelaterat våld" utförs i ett kollektiv. Det är dock varken religiöst eller kulturellt bundet (ibid., s. 13).

Socialtjänsten är skyldig enligt socialtjänstlagen att verka för att de personer som utsätts för "hedersrelaterat våld och förtryck" får det hjälp och stöd som de behöver (Socialstyrelsen 2014, s. 7). I ärenden som rör "hedersrelaterat våld" är utgångspunkten att ständigt utgå ifrån de mänskliga rättigheterna och att aldrig avstå från att ingripa, oberoende av hur komplex en situation kan verka vara (ibid., s. 9). Exempel på detta är att erbjuda skyddat boende, placera om barn som är under 18 år och som blir utsatta eller vägleda dem till rätt aktör beroende på vad för ytterligare stöd de är i behov av. Det kan vara att upprätta en polisanmälan eller ansöka om psykiskt stöd. Efter att Socialstyrelsen har följt upp hur Socialtjänsten har arbetat med personer som har blivit utsatta har mycket kritik riktats mot flera olika kommuner (ibid., s. 7). Många socialsekreterare upplever osäkerhet när det kommer till ärenden som har inslag av "hedersrelaterat våld", detta då de upplever brist på kunskap inom ämnet (ibid., s. 8). Det råder

också brister när det kommer till dokumentation kring ärenden, strukturen kring hur handläggningen ska gå till och ett uteblivet barnperspektiv i handläggningen. Även bristfällig bedömning kring säkerhet och risker för den våldsutsatta om huruvida han eller hon faktiskt kan återvända hem till familjen igen (ibid., s. 9). Det i sin tur leder till att en del socialsekreterare ingriper för lite och låter våldet fortgå, medan andra ingriper för mycket utan att ta hänsyn till att varje enskild situation faktiskt kan skilja sig åt (ibid., s. 8).

Utifrån ett "hedersperspektiv" anses det vara otänkbart att ha någon annan sexuell läggning är heterosexuell, därför är homosexuella, bisexuella och transpersoner särskilt utsatta. De anses vara en skam för familjen eller släkten och blir därför utstötta, de som har en annan sexuell läggning kan själva känna skam och skuld över att de inte lever upp till normen. Som i ett försök att försöka "konvertera" tillbaka en person med en annan sexuell läggning än den önskvärda kan personen få utstå hot, våld och övervakning. I vissa fall kan personen tvingas gifta sig med en person av det motsatta könet eller så kan personen tas med till hemlandet och få träffa en religiös ledare som ska försöka konvertera tillbaka dem till en heterosexuell läggning (Socialstyrelsen 2014, s. 18). Det finns två olika typer av "utsatthet" som en kan bli utsatt för. Det ena handlar om att utöva kontroll på en familjemedlem så att de följer de rådande normerna som är kopplade till en flicka eller ung kvinnas oskuld och kyskhet. Kollektivet kommer före den enskilda individen, och det är kollektivets vilja som styr i första hand. Den andra typen av utsatthet handlar om att upprätta den heder som har gått förlorad när en individ har brutit mot normerna som råder inom kollektivet genom att utföra olika typer av bestraffningar. Bestraffningen innefattar oftast våld, känslomässig utpressning, uppmaningar till att individen ska begå självmord eller i värsta fall mord (Socialstyrelsen 2014, s. 19). Det är inte bara flickor och kvinnor som blir utsatta, utan även pojkar och män drabbas. Dock kan förtrycket skilja sig åt, då pojkar och män ofta får i uppgift att agera "väktare" och kontrollera deras kvinnliga familjemedlem, annars riskerar dem att också bli utsatta för våld (ibid., s. 20).

Våldet kan vara psykiskt:

"Psykiskt kan det handla om att en person blir kränkt, skuld- och skambelagd, förödmjukad, utesluten från kärlek och omsorg samt förföljd och hotad".

Våldet kan vara socialt:

"Socialt kan det handla om att personen bland annat blir utfrys, isolerad och förbjuden att delta i olika aktiviteter, till exempel inom ramen för skolan".

Våldet kan även vara sexuellt:

"Våldet och förtrycket kan också ta sig uttryck sexuellt, bland annat i form av att en person tvingas eller förmås att ingå äktenskap mot sin vilja, vilket kan föra med sig påtvingat sex. Hbt-personer kan vidare tvingas in i en relation med en person av motsatt kön i syfte att ändra sin sexuella läggning, vilket är en form av sexuellt våld. Det finns även andra sexuella övergrepp som kan vara en del av det hedersrelaterade våldet".

Våldet kan också vara fysiskt:

"Våldet kan även vara fysiskt och allvarlighetsgraden kan variera, från handlingar som relativt sett är mer lindriga till mycket grova sådana, inklusive dödligt våld. Det fysiska våldet är ofta ett uttryck för att förtrycket inte fungerar" (Socialstyrelsen 2014, s. 19).

För att få kunskap om en individ har utsatts för "hedersrelaterat våld" är det viktigt att försöka kartlägga *"i vilken grad de har socialiserats i ett kollektivorienterat sammanhang med normer kring kön, sexualitet, äktenskap, heder och skam"*. Oftast har de som är utsatta fått lära sig att följa kollektivets bestämmelser och har på så vis inte utvecklat en egen förmåga att kritiskt granska sin egen situation och sin egna inre moral. Många är inte anpassade till att fatta egna beslut kring sin situation då det tidigare har varit andra personer runt omkring dem som fattat besluten åt dem. De som är utsatta för "hedersrelaterat våld" känner ofta mycket stor skam över att de har satt sig själva i första hand istället för att utgå vad som är bäst för kollektivet (Socialstyrelsen 2014, s. 23). Vid handläggning av "hedersrelaterade" fall är det viktigt att se till att inte en kategorisering eller generalisering sker av en viss grupp människor. Det kan lätt bli att liknande slutsatser dras om alla personer med liknande utländska bakgrund och att de har samma syn på barnuppfostran, sexualitet och begränsningar vissa har när det kommer till att styra sitt egna liv (Socialstyrelsen 2014, s. 25). Dock får inte en eventuell rädsla för att råka stigmatisera en viss grupp hindra en socialsekreterare från att ingripa i en situation där det finns misstankar om att någon far illa, detta då det skulle vara att bryta mot de mänskliga rättigheterna (ibid., s. 26).

Tecken som socialsekreterare ska vara uppmärksamma på kan vara om någon söker vård för fysiska åkommor som kan framträda i samband med stress som exempelvis magont och huvudvärk. En del ungdomar kan även använda sig utav ett självskadebeteende och har ett behov av att göra revolt eller något annat självskadebeteende. Vissa kan även beskriva sin situation utan att faktiskt använda sig utav ordet "heder" när de beskriver hur situationen hemma ser ut. De kan istället ha frågor kring oskuld och äktenskap, de kan även berätta att de har föräldrar som vill hålla koll på dem samt uttrycker en viss oro för dem (Socialstyrelsen 2014, s. 30). Ärenden som har inslag av "hedersrelaterat våld" är mycket komplexa och komplicerade enligt metodstödet för socialsekreterare som Länsstyrelsen i Stockholms län har publicerat. Det beskrivs som dramatiskt och motsägelsefullt. Det finns en stor oro för flickan som blir utsatt, som ena stunden är rädd för sitt liv och vad hennes familj kan tänkas göra mot henne, och i den nästa saknaden av att inte ha sin familj bakom sig. Vittnesmål kan ändras vid flera tillfällen, både från den utsatta flickans håll och även familjens. Familjen kan visa på samarbetsvilja med socialtjänsten i den ena stunden för att i den nästa inte alls vilja ha någonting med socialtjänsten att göra (Socialstyrelsen 2014, s. 40).

Slutligen kan vi konstatera att Socialstyrelsen i sin handlingsplan fastställer att det inte finns någon allmäntydlig definition av "hedersrelaterat våld", utan det grundar sig i föreställningar om heder och oftast en ung kvinnas sexualitet och behovet av att kontrollera den. Även unga män kan vara utsatta på så vis att deras sexualitet också kan hamna i fokus, främst om det är så att de inte har en heterosexuell läggning eller tvingas att övervaka sina kvinnliga familjemedlemmar. Våldet kan utövas fysiskt, psykiskt, sexuellt och socialt. Det ställs höga krav på socialsekreterares kompetens och förmåga att känna igen och fånga upp de som är utsatta.

5. Olika perspektiv på "hedersrelaterat våld"

5.1. Hur beskrivs det "hedersrelaterade våldet" utifrån ett historiskt perspektiv?

Nima Dervish och Emre Güngör redogör ” hedersrelaterat våld” utifrån förövarnas perspektiv. När familjen upplever att de inte lyckas behärska eller kontrollera sina barn måste familjen utföra åtgärder för att återfå kontrollen. Inom vissa samhällen och familjeklaner är det en självklarhet

att vissa avgöranden beslutas utifrån en hierarkiordning."Agha" kallas den man som är högst upp inom klanen och det är han som har det sista ordet enligt de oskrivna reglerna (Güngör & Dervish 2009, s. 24). Det finns en föreställning om att Aghan är en sträng och patriarkalisk man, i de flesta fallen brukar det vara tvärtom. Aghan försöker oftast hjälpa flickorna i den mån han kan genom att tillämpa rimliga lösningar för att situationen inte ska resultera i mord. Oftast brukar dock aghan känna en väldigt stor press från en väldigt frustrerad omgivning som kan ha en annan åsikt, och kan därmed bli tvungen att fatta ett beslut som resulterar i att flickan som har brutit mot den rådande normen måste dö. Efter 1970-talet började folket i byarna ett emigrera till andra länder samtidigt som välfärden växte sig allt starkare till följd av globalisering, det resulterade i att aghan förlorade allt mer inflytande i samhället (ibid., s. 25).

En annan aspekt som Güngör och Dervish lyfter fram i sin beskrivning av "heder" och dess betydelse är de oskrivna samt skrivna reglerna som måste följas. Om någon väljer att bryta mot dessa regler uppstår det konsekvenser. Synd är en av de allra viktigaste handlingarna, den reglerar allt som är förbjudet enligt de heliga skrifterna som individerna tror på i samhället, vare sig det är koranen eller bibeln. Då sex utanför äktenskapet inte uppmuntras av någon religion blir det således förbjudet och någonting som anses vara syndigt. Straffen som utdelas från klanen utifrån deras rättssystem är mycket hårdare gentemot kvinnor än män. Exempelvis om en man och en kvinna begår ett äktenskapsbrott där de är otrogna mot deras partner ska både mannen och kvinnan straffas på samma sätt utifrån vad som står skrivet i koranen (Güngör & Dervish 2009, s. 25). Det andra ramverket av regler utgörs av "sharaf" och "numus" som är de arabiska orden för "heder", och som även används som benämning för heder i icke arabisktalande samhällen (ibid., s. 25). Numus handlar om en kvinnas kyskhet, det vill säga "renhet" och mannens sharaf kopplas främst till kvinnans renhet. Att vara "hederlös" är ett av de värsta livsödena som någon kan råka ut för i samhällen där "heder" har en viktig innebörd. Att någon anses vara "hederlös" betyder att man inte anses vara värdig, vare sig det handlar om äktenskap eller andra relationer. Det förekommer olika uppsättningar av regler och normer inom alla samhällen, men det råder skillnader kring hur någon som inte följer den rådande normen ska bestraffas på (ibid., s.25).

En stor anledningarna till att "hedersrelaterat våld" existerar är på grund av fattigdom. Avsaknaden av en fungerande välfärd och den rådande fattigdomen som existerar i vissa samhällen gör så att "hedersrelaterat våld" lever vidare. Med hjälp av FN:s konvention som

handlar om de mänskliga rättigheterna kan "hedersproblematiken" minska. FN:s konvention, grundar sig i att varje person ska ses som en egen individ, och därmed urskiljas från sin gruppstillhörighet, vare sig det handlar om ens etnicitet, religion eller nationalitet. I längden krävs det ett samhälle som har individen i fokus istället för ett samhälle som sätter kollektivet i första hand för att "hedersrelaterade" problem ska minskas. Fattigdomen är således ett hinder för att samhället ska kunna gå från ett kollektivsamhälle till ett mer individsamhälle. Dock är det problematiskt att kunna implementera ett individbaserat samhälle i fattiga länder, då ett kollektiv i dessa samhällen krävs för att individer ska kunna överleva i det långa loppet (Güngör & Dervish 2009, s. 29). Inom vissa stater är inte kvinnan skyddad från den egna gruppen, det vill säga att hon inte har några andra alternativ att välja på eller lagar som värnar henne. Därför tvingas hon att underkasta sig för de rådande normerna och reglerna som existerar inom kollektivet och som påverkar hennes frihet (ibid., s. 30). Även krigsdrabbade länder påvisar tendenser inom "hederskultur". Fienden är medveten om att männen är måna om att skydda sina fruar och barnen till varje pris och väljer därför attackerar det han värnar om allra mest, nämligen kvinnliga familjemedlemmar. På samma sätt som kvinnors sexualitet är något man försvarar och kontrollerar kan den likväl bli attackerad (ibid., s. 30). Genom att våldta en kvinna skadar man inte bara henne utan mannen också genom att hans heder vanäras (ibid., s. 31).

"Hedersrelaterat förtryck och våld" beskrivs som ett problem som unga kvinnor och flickor oftast utsätts för (Schlytter & Rexvid 2016, s.15). Våldet uppstår av män och pojkar som förtrycker deras systrar eller döttrar genom att kontrollera kvinnornas kyskhets och sexualitet, på grund av normer och värderingar. Således menar Schlytter och Rexvid att denna "problematik" uppstår som grund till en hederskulturell institution som bygger på värderingar om att en flicka ska vara "orörd" när hon gifter sig (ibid., s. 29-30). De kopplar dessa normer samt värderingar till förmoderna samhällen som innefattar bland annat klansamhällen och kollektivistiska samhällskulturer (ibid., s. 29). Förmoderna samhällen är samhällen med en svag stat, detta då det sker en konflikt mellan staten och vissa klaner samt större familjer om vem som ska ha mest makt och inflytande över folket. Emedan att dessa svaga stater inte har makten att kontrollera politiska strukturer, överlåter de vissa civilrättsliga samt familjerättsliga frågor till religiösa institutioner men även till klaner och familjer. Eftersom att dessa institutioner får en viss makt över invånarna kan de utöva våld och bestraffningar på befolkningen om de skulle trotsa de hedersbaserade normer och värderingar som klanerna anser är av betydelse (Schlytter & Rexvid

2016., s. 31). På grund av de splittrade politiska samt ekonomiska strukturerna som råder inom de förmoderna staterna, blir det problem för familjens överhuvud. Staten bryr sig inte om befolkningens välbefinnande och praktiserar inte principen om rättssäkerhet, måste familjens överhuvud tänka på sin familjs säkerhet, trygghet och även fatta beslut för familjens ekonomiska intressen (ibid., s.31).

Bainstovu (2017) förklarar begreppet heder utifrån en traditionell bild av mannen som självständig och familjens överhuvud och kvinnan som underordnad mannen (Bainstovu 2017, s. 125). "Hederskulturen" dominerar i områden som har personer med liknande bakgrunder, staten är obefintlig eller diktatorisk och grupperna tvingas själva producera den tillvaron de önskar att leva i och familjer blir beroende av varandra (ibid., s. 126). De sociala, ekonomiska, politiska och de rättsliga systemen bör vara ganska lika inom den egna gruppen för att de ska komma bättre överens. Alla inom gruppen måste ha samma definition av heder och värdera det på samma sätt för att en "hederskultur" ens ska kunna förekomma (ibid., s.127). En person som lever i en "hederskultur" bör känna ansvar att följa det gruppen säger samt leva efter den norm som råder (ibid., s. 128). Utifrån en individs sociala kön tilldelas kvinnor och män olika uppgifter, ålder är också en invägande faktor för vilken roll man tilldelas. Detta är en ganska stor del utav "hederskulturen" (ibid., s. 131). Sharaf är det manliga begreppet för heder och förklarar vad som förväntas av männen när det kommer till det offentliga livet, exempelvis inom yrkeslivet och familjelivet. Det betecknar även hans manliga kapital när han interagerar med andra män i det sociala rummet. Namuz är den kvinnliga varianten och redogör för vad som förväntas av kvinnan som exempelvis att ta hand om hemmet och det privata livet (ibid., s. 134). Både Sharaf och Namuz blir gruppens angelägenhet som både kan minskas eller öka beroende på hur kvinnor och män förhåller sig till dem. Den som har Sharaf anses vara ett subjekt, och den som har Namuz anses alltid vara ett objekt (ibid., s. 135). Kvinnan blir ett objekt för mannens status inom gruppen och hon saknar därmed egna rättigheter och förmågan att föra sin egna talan. Namuz är någonting en kvinna föds med och som hon bär runt på hela sitt liv. Om Namuz förloras kan det aldrig återfås utan ordentliga konsekvenser som i värsta fall kan resultera i ett "hedersmord" (ibid., s.137).

5.2 Hur beskrivs "hedersrelaterat våld" utifrån ett kulturellt perspektiv?

Dervish och Gungör (2009) har intervjuat de förövarna som har utfört "hedersmord" på deras egna döttrar. De utgår ifrån att män har en föreställning om sig själva som grundar sig i att mannen anses vara beskyddaren i familjen. I västerländska länder är det många män som har den föreställningen om sig själva, emedan att det är främst mannen som utför den militäriska värnplikten och drar ut i fält om ett krig skulle uppstå. Pappaledigheten är fortfarande inte en självklarhet för de flesta män, detta då de själva anser att de har den huvudsakliga försörjningsplikten inom familjen (Güngör & Dervish 2009, s. 15). "Hederstraditionen" är grundad utifrån ett kollektivtänkande och därmed lämnas inget utrymme för individer och deras frihet, oavsett kön. Dervish och Gungör uppger att pojkar och män är lika begränsade inom "hederskulturen", visserligen inte i samma utsträckning men de har också plikter de måste följa. Att bevaka samt ifrågasätta sina systrar är något de har blivit utsedda till att göra, vilket kan vara påfrestande för pojkarna i familjen (ibid., s. 16). Dervish & Gungör driver en tes om att förövarna nekar till att de är "hedersmord" just för att de skulle innebära att de indirekt erkänner för omvärlden att det förekommer stora brister i deras värderingar och sätt att leva på. Att erkänna att det var "hedersmord" är att erkänna att en av döttrarna har vanhedrat dem, eftersom att bestraffningen innebär att någon har gjort sig "förtjänat" av det. Ingen vill således erkänna att de uppfostrat "dåliga flickor", vilket ytterligare hade vanärat familjens namn samt rykte (Güngör & Dervish 2009, s. 20). Författarna beskriver att "hedern" är grunden till strukturella normer samt patriarkala värderingar inom ett kollektiv, där mannens heder är beroende delvis av kvinnans kyskhet och där hennes handlingar kan skada mannen och familjens heder samt ära i en social kontext (ibid., 22). Emedan att mannens heder vilar på kvinnan och hennes sexualitet måste hennes beteende kontrolleras och bevakas för att hon inte ska trotsa hans heder (ibid., s. 23). Den sociala rangen har rent historiskt varit något att sträva efter, om den sociala nivån baseras på kvinnors kyskhet måste männen således kontrollera kvinnornas beteende för att bevara sin höga status. Om kvinnan trotsar mannens status och heder, anser mannen att åtgärder måste göras för att bevara ställningen. Det påvisar att det sociala anseendet är viktigare än ett kvinnoliv (ibid., s. 24).

Enligt Schlytter och Rexvid (2016) skiftar begreppet heder inom olika kulturer samt omgivning, dess mening kan även skilja sig från människor med olika etniska bakgrunder även om de bor i ett gemensamt land. Hedersbegreppet bygger således på de sociokulturella

omständigheter som råder inom olika samhällen och inom olika grupper (Schlytter & Rexvid 2016, s. 31). Inom förmoderna och moderna samhällen har begreppet helt skilda betydelser, inom de moderna samhällena bör en hedervärd individ inte agera aggressivt om en annan person vanäroar en. Inom förmoderna samhällen har våld och hotelser en betydande grund för att återupprätta sin heder. Kvinnor kan ha lika mycket heder som män i ett modernt samhälle, som lyder tvärtom i förmoderna samhällen där endast män har heder (ibid., s. 32). Emedan att mannens heder vilar på kvinnan och hennes oskuld och fruktbarhet, kontrollerar mannen henne för att inte bli vanhedrad (ibid., s. 34). Schlytter och Rexvid har utgått ifrån en norsk studie som har dels intervjuat unga män mellan 19 till 27 års ålder för att undersöka hur de upplever deras roller i hemmet. De alla har invandrarbakgrund och vissa av dem är födda i Norge medan andra deltagare är födda i hemlandet (Schlytter och Rexvid 2016, s. 51). Dessa unga män känner att de har ett stort ansvar med att föra familjens namn vidare, vilket innebär att de måste gifta sig med en värdig kvinna. Det är inte självklart att de får själva välja partner, utan föräldrarna väljer det som passar bäst, de unga männen menar att de får ha flickvän men att det inte innebär att de kommer att gifta sig med de (ibid., s. 53). Dessutom ligger en hel del ansvar för dessa unga män med att kontrollerna sina systrar när de befinner sig utanför hemmet. Schlytter och Rexvid menar att detta bidrar till en underordning och överordning mellan flickorna och pojkarna, det vill säga en patriarkal relation mellan syskonen emedan att brodern i familjen har initiativet samt tolkningsprivilegiet i relationen (ibid., s. 59). Denna under- och överordning förekommer mellan sonen och fadern också, då de unga männen måste ta hänsyn till deras föräldrar och lyssna på de vid alla lägen. Annars kan det leda till påtryckningar från föräldrar och släkt som består av misshandel, isolering och andra bestraffningar (ibid., s. 57). För unga män som lever i familjer med "hederskulturen" så är familjen den institution som kommer först över både skolan och fritiden. Därmed är familjens och släktens normer det absolut viktigaste att eftersträva. Innebörden i familjens normer skiljer sig från skolans och statens, nämligen synen på flickor och pojkar samt relationerna mellan barnen och föräldrarna, mellan äldre och yngre. Pojkarna har större makt samt förmåner än flickorna, genom att lyssna och fasthålla vid sin fars önskningar så får sonen denna makt (ibid., s. 230). De flesta unga män väljer att göra det som förväntas av dem för att uppehålla makten de har samt för att inte bli straffade och få de manliga släktingarnas klandrande blick, väljer de således männens bekräftelse och tillhörighet före nära och varma förhållanden med närstående kvinnor (ibid., s. 232).

5.3 Hur beskrivs "hedersrelaterat våld" i relation till "svenskt våld" och "invandrarvåld"?

Sabine Gruber (2007) har genomfört intervjuer med kuratorer som arbetar inom skolor för att kunna få en förståelse kring vad för syn de har på "hedersrelaterat våld" samt hur deras uppfattning av "hedersrelaterat våld" kan påverka kuratorernas bemötande av berörda individer. Gruber undersöker och analyserar även de satsningar som skolan infört mot "hedersrelaterat våld". Kuratorerna som har intervjuats arbetar på grund- och gymnasieskolor i Östergötland och har valts ut då det är de som i första hand kommer i kontakt med flickor som väljer att söka hjälp (ibid., s.10). Kuratorernas erfarenheter kring flickor med invandrarbakgrund som har blivit utsatta för våld varierar från skola till skola och kurator till kurator, vilket resulterar i att de har olika erfarenheter inom ämnet sedan tidigare. Deras kunskap kring "hedersrelaterat våld" kommer främst från länsstyrelsens utbildningsinsatser, policydokument och även deras egna och andras erfarenheter kring arbetet med de som har blivit utsatta. Kunskapen kom sällan från forskning som har bedrivits inom "hedersrelaterat våld" (ibid., s. 17).

Gruber har vid flera tillfällen deltagit i publiken på föreläsningar som berör ämnet "hedersrelaterat våld". De flesta som föreläser inom ämnet brukar inleda sina föreläsningar med att redogöra för hur "hederskulturen" har införts till Sverige genom invandring som består av djupt kulturella traditioner och som egentligen inte hör hemma i det svenska samhället (ibid., s. 22). Gruber anser att en uppdelning mellan "svenskar" respektive "invandrare" blir väldigt tydlig när det beskrivs på detta sätt. Föreläsaren menar på att det inte är något som har existerat i Sverige innan "de" tog med sig traditionerna till sitt nya hemland och tvingade svenskarna att hantera konsekvenserna av detta okända fenomen. Gruber märker att kuratorerna också drar likande slutsatser när det kommer till deras tänkande kring "hedersrelaterat våld". Det anses vara någonting som har införts från andra främmande kulturer från länder som exempelvis Tunisien, Irak och Iran (ibid., s. 22). Som en konsekvens av den migration som har förekommit och förekommer till Sverige av olika skäl har resulterat i att även "hederskulturen" kommit till Sverige menar några av kuratorerna (ibid., s. 23). Rent geografiskt i Sverige råder det en viss uppdelning av vart "hedersrelaterat våld" är vanligare än andra då en del kommuner har fler invandrantäta områden och därmed ökar även mer risken till förekomsten av "hedersrelaterat våld". Således får invandrare en viss association den typen av våld (ibid., s.24). Vissa kuratorer utgick även från andra faktorer när de skulle avgöra om någon är utsatt eller inte som exempelvis

elevernas utseende samt klädesplagg. Flickor som bar sjal ansågs acceptera familjens kultur och ansågs därmed befinna sig i riskzonen för "hedersrelaterat våld". Även föräldrarnas utbildning var en faktor, de föräldrar som inte behärskade det svenska språket särskilt väl upplevdes ha en större risk att leva kvar i "hederskulturen" och kunde därför uppleva svårigheter med att ta till sig det svenska samhället. Andra kuratorer ansåg att vissa invandrarfamiljer var så pass "försvenskade" att risk för "hedersrelaterat våld" omöjligt kunde existerade (ibid., s.25).

Vid frågan om fysiskt våld förekommer bland de drabbade kunde de intervjuade svara att "hedersrelaterat våld" utförs av ett kollektiv som består av den utsattes farbröder, bröder eller morbröder. Till skillnad från våld i nära relationer som utförs av en ensam svensk man mot oftast en svensk kvinna, där förklaringen bakom handlandet försvaras med att mannen har psykiska problem i grunden (Gruber 2007., s. 30). Gruber drar slutsatsen om att flera av kuratorerna hon intervjuat samt de föreläsningar som hon har lyssnat på som handlar om "hedersrelaterat våld" sammankopplar invandrare med "hederskultur". Det resulterar i att begreppet "heder" förknippas med frågan om osvenskhet (ibid., s.30).

Maria Carbin har skrivit en avhandling som handlar om "hedersfenomenet" och diskuterar problemet kring hur "hedersrelaterat våld" benämns. I samband med det tragiska mordet på Fadime uppstod en intensiv debatt kring jämställdhet, invandring, heder och kultur (Carbin 2010, s. 11). Hon redogör för hur "hedersrelaterat våld" benämns inom politiken och problematiserar begreppet heder (ibid., s. 16). "Hedersproblematiken" allt eftersom blivit en allt större politisk fråga och regeringen har haft som ambition att investera väldigt mycket pengar till insatser genom att investera cirka 200 miljoner kronor mellan åren 2003 till 2008. En del av pengarna har gått till att öppna fler jourhem för utsatta flickor och skriva handböcker inom ämnet (ibid., s.119). Carbin har analyserat Länsstyrelsens beskrivning av "hedersrelaterat våld" i sin avhandling och drar slutsatser om att de kriterier som presenteras är att flickan har ett oskuldskrav och således hamnar flickans sexualitet i fokus inom kollektivet. Familjen och släkten är dem som utsätter eller skyddar den eller de som utsätter flickan för våldet. Således särskiljas just denna form av våld från "vanligt" våld som exempelvis våld i nära relationer (Carbin 2010., s. 123).

Det förekommer en tudelning mellan vad som anses som svenskt våld respektive utländskt våld mot kvinnor, i de rapporter Carbin har analyserat. Det utländska våldet anses vara

kulturellt och legitimt inom den egna gruppen och det är oftast ett helt kollektiv som deltar i våldet, det svenska våldet anses det vara direkta motsatsen (Carbin 2010., s. 123). Vanligt våld anses som mer svenskt och är därmed ett kulturellt undantag som utförs av enskilda män och av olika individuella anledningar. Förövarna till det ”hedersrelaterade våldet” anses inte vara psykiskt sjuka utan grundar sig helt i kulturella handlingar. Det som förankras som det svenska våldet är det ”hedersrelaterade våldets” motsats, nämligen att våldet sker helt oplanerat, troligtvis i ett oväntat vredesutbrott som händer av olika anledningar där man oftast menar att förövaren är psykiskt sjuk (ibid., s. 124). Det är endast en synvinkel som man utgår ifrån i Länsstyrelsen rapport och diskuterar inte andra eventuella perspektiv på våldet. Det bidrar till en ledande ställning som fokuserar på ett perspektiv av problemet. Dock förekommer det i vissa rapporter från regeringen en könsmaktdiskurs då våldet förklarats utifrån könskraft som kommer från ett feministiskt initiativ. Det bidrar en definitionsmotpol, vilket behövs för att kunna bidra till ett mer bredare perspektiv på "hedersrelaterat våld" (ibid., s. 125).

Paulina de los Reyes (2003) har skrivit en rapport som analyserar flickor och unga kvinnor med invandrarbakgrund som kontrolleras genom hot samt utsätts för våld av deras familjer och släktingar. Våldet mot kvinnor förklaras utifrån traditionella kulturmönster eller utifrån en generell könsmaktsordning som existerar inom alla samhällen, även det svenska. När mordet på Fadime uppmärksammades i landet fick våldet mot kvinnor helt plötslig även en kulturell förklaring. Det var främst kulturen bland invandrare som hamnade i fokus och bidrog därmed till en förklaring till hur våldet förekommer (de los Reyes 2003, s. 31). De los Reyes tar upp kvinnojourens beskrivning av det "hedersrelaterade våldet", som menar på att det inte är en fråga om kultur eller invandrare utan om mäns makt mot kvinnor och deras behov av att kontrollera dem. Pojkar och män tar sig ofta rätten att förtrycka, hota, misshandla och i värsta fall även döda flickor och kvinnor. Kvinnojouren beskriver våldet mot kvinnor som ett strukturellt problem som olika forskningar också påvisar, därmed är frågan om ”hedersrelaterat våld” en väldigt kontroversiell debatt (ibid., s.32).

Runa Bainstovu (2017) analyserar utifrån ett kulturellt perspektiv på "hedersrelaterat våld" och ett intersektionellt perspektiv. Fördelen med det kulturella perspektivet är att det finns en logisk förklaring kring hur "hedersrelaterat våld" uppstår. När "hedersrelaterat våld" ska definieras så utgår man oftast från personer som har emigrerat från delar av mellanöstern, delar

av Asien och delar från Afrika och hur andra människor väljer att definiera dem. Att kvinnoförtryck i all dess form förklaras ha en grund i ett visst "hederstänk" uppstår ett missförstånd (Bainstovu 2017, s. 11). Våldigt snabbt dras felaktiga slutsatser som grundar sig på diskriminering av personer med en viss kultur eller ett visst ursprung. Unga flickor med invandrarbakgrund döms på förhand och likaså deras familjer. I Sverige har de svenska myndigheterna i stort sett helt utgått ifrån detta perspektiv (ibid., s. 12).

Fördelen med det intersektionella perspektivet på "hedersrelaterat våld" är att detta perspektiv ifrågasätter de stereotyper som det kulturella perspektivet bidrar till, samtidigt erbjuder detta perspektiv inte någon konkret förklaring eller förslag på förbättring inom ämnet (Bainstovu 2017, s. 12). Dessa två olika perspektiv erbjuder olika förklaringar och perspektiv på det "hedersrelaterade våldet" (Bainstovu 2017, s. 13). I Sverige ligger socialpolitiken och socialtjänsten väldigt nära varandra. Det svenska samhället utgår från en självständig individ som samtidigt är sammankopplad med de andra individerna i samhället, en individ förväntas ta ansvar över sig själv och andra. Samhället och individen ska vara sammansvetsade, det innebär att strukturerna i samhället formar den enskilda individen (Bainstovu 2017, s. 21). Det kulturella och det intersektionella perspektivet på "hedersrelaterat våld" har sedan början på 2000-talet alltid stått emot varandra. Det ena perspektivet behöver dock inte utesluta det andra, detta då det bidrar till att problemet förenklas och producerar stereotyper. "Hedersrelaterat våld" ska inte avskrivas som någonting kulturellt och det ska samtidigt inte förneka att det kan finnas inslag av "heder" (Bainstovu 2017, s. 169). Kulturalisering är ett begrepp som används för att förklara skillnader mellan olika personer med olika etniska bakgrunder utan att uppfattas som rasistisk i sitt utlåtande. Därmed är det ett begrepp som ersätter rasism grundad som tidigare har utgått ifrån biologin. Denna typ av rasism delar in människor i två olika fack där den ena gruppen uppfattas som "bättre" och den andra "sämre" (ibid., s. 85). Individer med invandrarbakgrund uppfattas som omoderna och gammaldags i sitt tankesätt och vill leva kvar i patriarkala strukturer. Svenskar däremot anses vara moderna, demokratiska och jämställda då det anses vara så centralt i deras kultur (ibid., s. 87). I Sverige finns det en uppfattning om att "hedersrelaterat våld" främst sker bland kurder, detta då både Pela och Fadime som är två av de mest uppmärksammade "hedersmorden" i Sverige, hade kurdiskt ursprung. Studier visar på att många kurder blir dömda på förhand, speciellt när det gäller kvinnorna. Många blir dömda som små hjälplösa kvinnor som får utstå förtryck av sin familj, även fast fallet verkligen inte är så (ibid., s. 87-88). Även fäder

som använder våld på sina barn får olika förklaringar i utredningar gjorda av socialsekreterare utifrån fädernas etniska bakgrund. Etniskt svenska fäder utövar våld på grund av någon bakomliggande problematik som exempelvis missbruk eller psykisk ohälsa. Fäder med invandrarbakgrund tar till våld då det är normaliserat inom deras kultur att göra det (ibid., s. 89). I många avseenden anses utomeuropéer vara bärare av "hedersrelaterat våld" även fast många som är uppfostrade inom Europa kan vittna om flera olika exempel på auktoritära och patriarkala familjestrukturer som har liknande kännetecken (Bainstovu 2017, s. 121).

5.4 Vilka följder kan det få om "hedersrelaterat våld" definieras ur endast ett perspektiv?

Gruber (2007) menar på att det inte går att definiera samt förklara begreppet ur ett enda perspektiv och utesluta andra eventuella tolkningar av "hedersrelaterat våld". Att endast utgå från ett perspektiv gör det svårare att kunna förebygga uppkomsten av problemet i framtiden och minskar utvecklingen av bekämpningen gentemot mäns våld mot kvinnor (Gruber 2007, s. 74). En annan aspekt inom denna fråga är just att man väljer att särskilja "hedersrelaterat våld" mot våld i nära relationer där exempelvis föräldrar agar sina barn. Inom de svenska skolorna har en stor satsning gjorts för att på sikt kunna förebygga barn som får utstå våld av sina föräldrar. När för mycket fokus läggs på att särskilja våldet hamnar fel saker i fokus, istället uppstår kategoriseringar av svenskar respektive invandrare. Det i sin tur leder till att våldet kulturaliseras och leder till stigmatisering av hela grupper. Unga flickor som har invandrarbakgrund eller föräldrar som är invandrare ses som potentiella offer och deras fäder och bröder ses som tänkbara våldsutövare (ibid., s.74). Skolans insatser utgår därmed inte från den specifika situationen som har uppstått utan fokuset hamnar istället på flickans etniska identitet och hennes kön (ibid., s. 75).

Enligt Carbin (2010) är det en väldigt komplex process att skilja på vad som anses vara vanligt våld och "hedersrelaterat våld", emedan att heder förekommer även inom svenska familjer. Homosexualitet är fortfarande bland vissa svenska familjer oacceptabelt och vissa familjer vägrar acceptera det faktum att deras barn har en annan sexuell läggning då de vill upprätthålla en viss fasad mot andra och därmed inte riskera att förlora sin ställning. "Hedersrelaterat våld" kan förekomma i alla former av samhällen och oberoende av en persons

bakgrund och är därmed inte ett icke-svenskt problem (Carbin 2010., s. 128). Att särskilja på våldet kan bidra till motsättningar som utdefinierar vissa människor eller grupper från det svenska (ibid., s. 127).

De los Reyes (2003) anses att det krävs mer forskning inom ämnet för att få tillgång till viktig kunskap som behövs för att kunna belysa hur den etniska diskrimineringen ökar kvinnors utsatthet. Genom att tolka "hedersrelaterat våld" som någonting kulturellt och etniskt vidmakthåller det föreställningar om de underordnade, det vill säga "de andra". Mer kunskap om hur olika strukturer av manlig överordning krävs för att det ska tillkomma ett nytt perspektiv på mäns våld mot kvinnor (de los Reyes 2003, s. 33). I de los Reyes rapport har hon genomfört intervjuer med kvinnor som blivit utsatta för "hedersrelaterat våld" och som själva uppger att våldet som de har utsatts för inte grundar sig i kultur eller någon religion, det grundar sig snarare i hur de är som individer. En kvinna uppger att hennes yngsta bror inte kunde acceptera sättet som hennes syster valde att leva på, då de var uppväxta i samma familj och därmed hade delat samma traditioner kunde hon inte förstå hur de kunde ha så olika åsikter om deras syster (ibid., s. 35).

Själva begreppet "hedersrelaterat våld" har diskuterats som ett sätt att maskera och dölja det faktiska allvaret i denna typ av våldsbrott. Fixeringen vid "hedersrelaterat våld" kan resultera i att andra typer av våld som är riktade mot kvinnor kan försummas eller negligeras. Det vill säga, om flickorna inte blir utsatta för mordhot kan fallet riskeras att inte tas på lika stort allvar. Genom att lägga till en kulturell förklaring på det "hedersrelaterade våldet" uppstår en förenkling av den faktiska verkligheten och bidrar till feltolkningar av situationen (de los Reyes, s. 36). En av intervjudeltagarna arbetade på socialtjänsten och menar på att det är viktigt att man i det praktiska arbetet betonar nödvändigheten i att se varje utsatt flickas situation som unik och inte fastna vid vissa antaganden om flickans härkomst. Dessa antaganden kan osynliggöra flickans specifika behov av hjälp. Stödinsatser och åtgärder bör utgå ifrån vad det är för typ av brott och vad för typ av gärningsman det rör sig om. Misstolkande av viktig information kan resultera till en bristfällig bedömning som kan förvärra situationen för den berörda flickan som är i behov av hjälp (ibid., s.36).

Bainstovu (2017) redogör för hur "hedersrelaterat våld" är nära förankrat med ämnet våld i nära relationer och anses ha en väldigt hög prioritering, trots är det råder det skilda meningar

om hur problemet ska lösas. Definitionerna är bristfälliga då det inte finns någon enhetlig definition, det är svårt att kartlägga omfattningen samt vilka insatser som ska sättas in och i vilket skede (Bainstovu 2017, s. 65). Trots att de råder skilda förklaringar kring hur det ska definieras finns det vissa karaktäristiska kännetecken som att individen företräder hela familjen och släkten och därför bör se över sina handlingar, därför är det familjens intresse som dominerar i första hand. Individens sexuella relationer framförallt är en familjeangelägenhet, sex ska bara ske mellan en man och en hustru som har ingått i äktenskap. Det är en förutsättning att följa de rådande könsnormerna som råder för att bli accepterad. Varför är dessa konservativa normer typiskt förankrade med "hedersrelaterat våld"? Detta är normer som återspeglas i flera olika religioner och samhällen runt om i hela världen (ibid., s. 70). Mer konkreta exempel på hur "hedersrelaterat förtryck" kan uttryckas på är att en individ inte får gå ut, inte får gifta sig med vem den vill, ständigt vara övervakad och uppleva att individen inte får delta i samhället på grund av påtryckningar från familjen (ibid., s. 71).

5.5 Hur ser socialsekreterarens roll ut i relation till "hedersrelaterat våld"?

En rapport som har publicerats av socialdepartementet redogör för att socialsekreterare behöver vidta speciella åtgärder vid ärenden som har flickor eller pojkar med invandrarbakgrund. I rapporten som de los Reyes har analyserat står det att socialtjänstlagen ska tillämpas på liknande sätt i det mån det går, men sanningen är att det inte alltid blir så i praktiken. Barn som kommer från familjer med invandrarbakgrund särskiljs ofta i rapporten. Exempelvis om en flicka inte omhändertas direkt från sin familj kan det medföra att hon blir isolerad och ensam, egentligen ska ett familjeperspektiv tillämpas där familjens bästa ska vara i fokus (de los Reyes, s. 39). De los Reyes talar för att sådana påståenden om invandrarfamiljer och som återspeglas i rapporten bidrar till diskriminering där föreställningar om kulturell differens riskerar barnets bästa (ibid., s. 39).

Många informanter i hennes empiri menar att ett sådant synsätt skapar problem för flickorna, när de inte respekteras som individer i praktiken. Att dela upp svenska familjer respektive invandrarfamiljer gör att flickorna förknippas med en viss kultur och en viss problematik där åtgärder tillämpas utifrån dessa uppfattningar. I länsstyrelsens rapport som har

lämnats vidare till regeringen tar de upp kravet av institutionella förändringar på sikt. Det efterfrågas tydliga mål och riktlinjer för att socialsekreterare ska kunna värna flickor och kvinnors rättigheter i den mån de har rätt till. En huvudsaklig förutsättning för det ska gå att kunna genomföra sådana utvecklingar är att ta fasta på flickors och kvinnors tillstånd som våldsoffer samt deras utsatthet när det handlar om etniska klichéer och fördomsfulla inställningar (de los Reyes 2003, s. 40). Att uppfatta familjer med invandrarbakgrund som patriarkala och indikera på att deras döttrar är offer, bidrar till ett bemötande som kan vara stereotypiskt och som därmed leder till felaktiga ingripanden av socialtjänsten. På så vis utgör det ett hinder för att socialsekreterare ska kunna förstå och motverka det våld som flickorna och unga kvinnor utsätts för. Det är viktigt att tydliggöra hur strukturer av könsförtryck samt etnisk särbehandling samverkar i döljandet av våld i nära relationer och den normalisering som kan uppstå på sikt (de los Reyes 2003, s. 42).

Bainstovu (2017) redogör för hur det i idag Sverige ställs ett högre krav från samhällets sida att strängare straff ska utdelas till dem som utför brott som har "heder som motiv" (Bainstovu 2017, s. 13). Socialsekreterare får till följd av detta ofta utstå mycket kritik kring sitt arbete. Forskning visar att det beror på att det bland annat saknas kunskap om minoritetsgrupper, att familjer med utomeuropeisk bakgrund väldigt snabbt blir dömda utifrån sin kultur och att män med utländskbakgrund upplever att de blir diskriminerade i ärenden som rör barn när barnperspektivet ska tillämpas. Socialsekreterare måste alltid brottas med huruvida de ska gå tillgodosä en individs rättigheter eller följa det krav som har satts på dem. Den demokratiska paradoxen går ut på att alla individer i Sverige har kulturella och religiösa rättigheter som aldrig bör kränkas, vilket socialtjänsten ska försöka förhålla sig till (Bainstovu 2017, s. 18). Kritiken som lyfts fram mot socialtjänsten är oftast motsägelsefull och väldigt svår för socialsekreterare att förhålla sig till (ibid., s. 29). Många handläggare undrar om de kan råka missa ett barn som far illa men vill samtidigt inte felaktigt råka anklaga en förälder att utöva "hedersrelaterat våld" och därmed bli anklagad för att vara fördomsfull och diskriminerande (ibid., s. 32). En socialsekreterare som varit yrkesverksam i flera år uttryckte att hon tyckte att det var lättare att avgöra vad som var "hedersrelaterat våld" förr än vad det är idag. En stor förklaring till varför det är så är just för att det har en så nära förklaring till våld i nära relationer i dagsläget. Utifrån ett kulturellt perspektiv bedöms i stort sett allt våld som utförs av en invandrare grunda sig i heder, även fast det kan grunda sig i en alkoholproblematik eller psykisk ohälsa (ibid., s. 36).

I regel ska vårdnadshavarna ha rätt till insyn i ärenden hos socialtjänsten som avser barn under 18 år. Detta är dock ett undantag i ärenden som misstänks ha inslag av "hedersrelaterat våld" då syftet är att försöka skydda barnet från ytterligare psykisk eller fysisk skada, eller i värsta fall, att vårdnadshavarna gömmer barnet från socialtjänsten. Därför är det väldigt vanligt att om misstankar om "hedersrelaterat våld" väljer att låta vårdnadshavarna vara ovetandes om att en utredning görs på deras barn. Det händer dock ibland att det under utredningens gång visar sig handla om vanlig ungdomsproblematik, vilket åter igen kan framställa socialsekreteraren som diskriminerande då detta endast tillämpas i vissa situationer (Bainstovu 2017, s. 35). I arbetet med de som har blivit utsatta för "hedersrelaterat våld" ska socialsekreteraren utgå ifrån Socialtjänstlagen (SoL) som är en ramlag som grundar sig i att allt socialt arbete ska utgå ifrån frivillighet och Socialtjänsten ska visa respekt för varje individs självbestämmanderätt och integritet (Bainstovu 2017, s. 31).

6. Analys och slutsatser

Syftet med denna uppsats har varit att redogöra för hur definitionen av "hedersrelaterat våld" ser ut utifrån olika perspektiv, dels ur Socialstyrelsens perspektiv och dels utifrån nutida forskning. Socialstyrelsen utgår från regeringens definition av begreppet som de redogör för i sin handlingsplan från 2007. Här nedan följer en punktlista med studiens viktigaste resultat och medföljande diskussion:

- En kulturell förklaring och konsekvenserna av det

Regeringens handlingsplan (2007) har valt att utgå ifrån FN:s rapport (2002) där de redogör för "hedersrelaterat våld". I FN:s rapport utgår de ifrån att det har en kulturell anknytning och att det endast sker i vissa länder eller i vissa invandratäta förorter. Det är många myndigheter som utgår från FN:s rapport (2002) när de ska försöka beskriva "hedersrelaterat våld". Problematiken kring detta är att den publicerades för väldigt länge sen och är det relevant att definiera "hedersrelaterat våld" på samma sätt idag?

Gungör och Dervish (2009) samt Schlytter och Rexvid (2016) kopplar "hedersrelaterat våld" till rådande normer, värderingar och kulturen i samhället. Samhällen som är uppbyggda av klaner

tas också upp som en förklaring av Gungör och Dervish (2009), Schlytter och Rexvid (2016) och Alinias (2013). Förr i tiden hade staten en väldigt svag roll i samhället och väldigt lite inflytande bland medborgarna. Istället var det olika familjeklaner som härskade och la grunden för de normer kring heder som skulle råda.

De los Reyes (2003), Bainstovu (2017), Carbin (2010) och Gruber (2007) redogör för att det inte går att utesluta andra eventuella tolkningar av "hedersrelaterat våld", det behövs ytterligare perspektiv för att kunna definiera det på ett tydligare sätt och för att på sikt även kunna förebygga det. Om "hedersrelaterat våld" endast definieras utifrån ett kulturellt perspektiv med fokus på sexualitet och etnicitet, kan vi missa andra dimensioner av problemet. Utifrån ett intersektionellt perspektiv går det inte att analysera en kategori utan att ta med de andra i analysen då kategorierna kön, sexualitet, klass och etnicitet samverkar med varandra. Genom att ta med klass och kön bidrar det till en förståelse om att ett "hedersdominerat" tänk vinner större makt i samhällen där staten har väldigt lite inflytande och som oftast präglas av fattigdom. Det bidrar även till en analys av maktstrukturer, detta då hederstänkandet återspeglas i alla samhällen. Genom att endast avfärda "hedersrelaterat våld" som någonting kulturellt ursäktar vi våldet och förenklar det i väldigt hög grad. Alinias (2013), Gruber (2007) och de los Reyes (2003) påpekar även att genom att avfärda "hedersrelaterat våld" som någonting kulturellt bidrar det till att vissa etniska grupper anses vara aktiva bärare av denna typ av våld och får därmed en stigmatiserad bild. Unga kvinnor blir dömda till offer medan deras pappor och bröder anses vara våldsutövare. Där uppstår en "vi" och "dem" uppdelning som bidrar till en ökad uppdelning av samhällsklyftor.

- Patriarkala maktstrukturer

Det sociala anseendet kan i många fall kopplas till att grunda sig i ett visst "hederstänk" där en vill vara en del av mängden och inte sticka ut allt för mycket, för det är när en syns som personer kan tala om en både på gott och ont. Oftast när en tjej eller kvinna hotar att förstöra den patriarkala maktstrukturen är då man vill försöka att vinna kontroll över henne. Just normer kring könsroller är ständigt återkommande när det talas om "hedersrelaterat våld", det finns vissa normer som anses vara typiskt kvinnliga och en del normer som anses vara typiskt manliga. Detta anses grunda sig i patriarkala maktstrukturer som återspeglas i samhället enligt all litteratur

som vi har granskat (Bainstovu 2017; Carbin 2010; De los Reyes 2013; Gruber 2007; Gungör & Dervish 2009; Schlytter & Rexvid 2016; Socialstyrelsen 2014). Men varför ska dessa normer anses vara burna av en särskild kultur? Bainstovu (2017) förklarar att utomeuropéer anses i många fall vara bärare av "hedersrelaterat våld", även fast det i många familjer råder en auktoritär och patriarkal familjestruktur som kan uppvisa tendenser på "hedersförtryck" inom familjer i hela Europa. Gungör & Dervish (2009) och Carbin (2010) talar om att många familjer strävar efter att upprätthålla en god fasad utåt sett för att bevara en hög status i samhället. Länsstyrelsen (2015) redogör för hur särskilt utsatta de personer är för "hedersrelaterat våld" som har en annan sexuell läggning än heterosexuell, detta då de inte lever efter rådande könsnormer inom den egna gruppen. Carbin (2010) tar upp det faktum att det inte bör vara skamligt för en viss kultur att ha exempelvis ett homosexuellt barn, utan att det för vissa kan vara lika skamligt för en svensk familj som en kurdisk familj, och samtidigt lika välkommet i en svensk familj respektive en kurdisk familj.

- Socialsekreterarens arbete

Ambition i denna uppsats har således även varit att titta på hur socialsekreterare arbetar med "hedersrelaterat våld" och hur problematiken ser ut kring handläggningen av dessa ärenden. Bainstovu (2017), De los Reyes (2003) och Socialstyrelsen (2014) redogör för bristerna som socialsekreterare är med om i samband med deras yrkesutövande. Många socialsekreterare berättar hur de upplever att de saknar tillräckligt med kunskap för att känna sig säkra och tillräckligt bekväma med att arbeta med ärenden som har inslag av "hedersrelaterat våld". De ska förhålla sig till lagen, samtidigt som de ska utgå från vad som är bäst för barnet och familjen på sikt. I Socialstyrelsens rapport redogör de inte konkret för vad "hedersrelaterat våld" innebär, utan beskriver det som ett problem med många olika definitioner. Att som socialsekreterare få i uppgift att lösa ett samhällsproblem som inte är noga definierat blir svårt att förhålla sig till. Det kan bidra till att många socialsekreterare gör sin egen tolkning som ibland kan bli väldigt fel. Gruber (2007), De los Reyes (2003) och Bainstovu (2017) tar upp det farliga i att många som i deras yrkesutövning stöter på personer som kan vara utsatta väljer att dra sina egna slutsatser utifrån vilken etnisk bakgrund den berörda individen har. Felaktiga slutsatser om "hedersrelaterat våld" kan göras där konsekvenserna blir att socialsekreteraren kan "ta i för hårt" i sin

handläggning eller för "lite" om individens omgivning inte stämmer överens med socialsekreterarens slutsatser. Det i sin tur resulterar i att personer får fel hjälp i fel situationer. Det resulterar i att socialsekreterare utifrån ett konstruktivistiskt perspektiv drar slutsatser utifrån sina egna upplevelser och det de förväntar sig att uppleva, och kan därmed dra felaktiga slutsatser utifrån sina föreställningar. Föreställningar om samhället produceras som egentligen kan vara helt felaktiga eftersom socialsekreterare har en viss förförståelse sedan innan. När en klient exempelvis redogör för sin situation på ett sätt som inte stämmer överens med socialsekreterarens blir det svårt för socialsekreteraren att ändra uppfattning kring situationen.

- Hur kategoriseringen av "hedersrelaterat våld" återspeglas i samhället

Utifrån de texter som har granskats är det flera stycken som påpekar hur viktigt det faktiskt är att socialarbetaren ser varje unikt fall för vad det är istället för att dra generella slutsatser utifrån individens och familjens etniska bakgrund. Detta är främst för att det ska kunna göras en så korrekt bedömning så snabbt som möjligt. Socialstyrelsen (2014) ger exempel på varningstecken som socialsekreterare kan hålla utkik efter i sitt arbete med ungdomar. Det kan vara om ungdomar börjar fråga om sex och äktenskap eller berättar om föräldrar som vill hålla koll på dem och uttrycker att de är oroliga för dem. Är inte det här helt vanliga tankar hos alla ungdomar när de befinner sig i en pubertal ålder? Ska socialsekreterare utgå ifrån att alla tonåringar med dessa frågor lever under "hedersrelaterat förtryck"? Eller att alla föräldrar som uttrycker en oro för sin tonåring ska anklagas för att utsätta sina barn för "hedersförtryck"? Det beskrivs även tydligt hur socialsekreterare inte får dra för hastade slutsatser i ärenden, samtidigt som de inte får vara rädda för att ingripa i ärenden där någon riskerar att fara illa. Hur är det ens möjligt att socialsekreterare ska kunna bedriva ett kvalitetssäkrat arbete kring ärenden som rör barn? De måste förhålla sig till socialtjänstlagen samtidigt som de måste utgå från vad som är bäst i situationen, samtidigt får de inte utgå ifrån vissa föreställningar kring vissa individer, men måste samtidigt kunna utläsa om någon far illa. De los Reyes (2003) tar upp det faktum att det ibland kan upplevas som att för mycket fokus läggs på att definiera etiketten kring "hedersrelaterat våld" och att det särskiljs från våld i nära relationer kan bidra till att det ena våldet förminskas då de beskrivs ha olika karaktärer och olika allvarlighetsgrader. När det väl kommer omkring är det viktigt att påtala att det krävs en viss förförståelse kring "hedersrelaterat våld" samt en självinsikt

om vad för egna värderingar och uppfattningar en har sedan tidigare och att man är medveten om dem, för att på så vis bedriva ett så rättssäkert arbete som möjligt. Återigen är inte syftet med denna uppsats att förminska det våld som vissa blir utsatta för, utan syftet är att påtala de brister som råder i samband med handläggningen av dessa ärenden.

- Sammanfattning

Efter att ha granskat litteraturen kan vi konstatera att samtliga definierar "hedersrelaterat våld" utifrån patriarkala maktstrukturer i samhället. Länsstyrelsen (2017), Gungör & Dervish (2009) och Schlytter & Rexvid (2016) utgår ifrån ett kulturellt perspektiv på dessa maktstrukturer. Baianstovu (2017), Carbin (2010), Gruber (2007) och De los Reyes (2003) anser att de är närmare förankrat med våld i nära relationer istället för att det är någonting som är kulturellt buret och att det bör analyseras utifrån olika perspektiv. Denna uppdelning ser vi också råder bland socialsekreterare vilket också är anledningen till varför många upplever det som svårt att handlägga ärenden med inslag av "hedersrelaterat våld".

6.1. Förslag på fortsatt forskning inom ämnet

Då våld i nära relationer är ett mycket allvarligt våldsbrott som bör bekämpas anses all forskning som är relaterat till det ha mycket stor relevans. Men skiljer sig verkligen "hedersrelaterat våld" så mycket från våld i nära relationer? Vart går gränsen? En svensk man som slår sin fru för att hon har förnedrat honom offentligt anses oftast ha ett annat motiv gentemot en man med annan etnicitet som utsätter sin fru för samma sak. Den ena tillskrivs ha "hedersmotiv" medan den andra förklaras ha problem med sin självkänsla. Den ena kan ha problem med missbruk medan den enas kultur legitimerar våldsdådet, kan inte båda ha samma motiv? Man borde se över skillnaden mellan "hedersrelaterat våld" och våld i nära relationer, detta då vi tror att det är nyckeln för att kunna förebygga våldsbrott i framtiden.

7. Referenser

Ahrne, G & Svensson, P (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, G & Svensson, P. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 17-31.

Alinia, Minoo (2013). *Honor and violence against women in Iraqi Kurdistan*. New York: Palgrave Macmillan. E-bok.

Bolander, E & Fejes, A (2015). Diskursanalys. I Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber.

Bergström, G & Boréus, K (2005). Innehållsanalys. I: Bergström, G & Boréus, K. (red). *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text*. Lund: Studentlitteratur, s. 43-87.

Brottsförebyggande rådet (2017). *Förebygg hedersrelaterat våld*:

<https://www.bra.se/forebygga-brott/forebyggande-utifran-brottstyp/hedersrelaterad-brottslighet.html> (2017-12-13).

Baianstovu, Runa (2017). *Heder: hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete*. Uppl. 1. Lund: Studentlitteratur

Carbin, Maria (2010). *Mellan tystnad och tal- Flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*. Stockholm: Universitet.

http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/jamstallldhet/vald-i-nara-relationer/Mellan_tystnad_och_tal.pdf (2017-12-13)

Creswell, J.W. (2013) *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing Among Five Approaches*. London: SAGE Publications Inc.

De los Reyes, Paulina. 2003. *Patriarkala enklaver eller ingemansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. Rapport för integrationsverkets skriftserie IV. Norrköping: integrationsverket.

<http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/206/patriarkala%20enklaver%20eller%20ingemansland.pdf>

FN (2002). *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences*:

<http://www.refworld.org/docid/3d6ce3cc0.html>

Gruber, Sabine (2007). *I skolans vilja att åtgärda "hedersrelaterat" våld: etnicitet, kön och våld*. Rapport för centrum för kommunstrategiska studier. Norrköping: Linköpings universitet.
https://www.isak.liu.se/cks/forskning/publikationer/copyoffilarkiv-serien-rapport/1.433181/Rapport_2007-1.pdf

Güngör, Emre & Dervish, Nima (2009). *Varför mördar man sin dotter?*. Stockholm: Norstedt

Mattsson, Tina (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. 2. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning

Regeringen (2007). *"Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer"*. (2017-11-24):

<http://www.regeringen.se/contentassets/bc62728a94904029aca939ce937238e2/handlingsplan-for-att-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-samt-vald-i-samkonade-relationer-skr.-20070839>

Regeringen (2017). *"Regeringens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck"*. (2017-11-15): <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/02/regeringens-arbete-mot-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>

Schlytter, Astrid & Rexvid, Devin (2016). *Mäns heder: att vara både offer och förövare*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Socialstyrelsen (u.å). *Om Socialstyrelsen*: <http://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen> (2017-12-05).

Socialstyrelsen (2014). *Vänd dom inte ryggen – utbildningsmaterial kring hedersrelaterat våld och förtryck*: <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf>

Sjöblom, Yvonne (2006). *"I skuggan av Fadime och socialsekreterares arbete med hedersrelaterat våld"*. (2017-11-29):

http://www.fou-nordvast.se/wp-content/uploads/2013/04/forskningsrapport_2006_4_i_skuggan_av_fadime.pdf

Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie (2013). *Kunskapens former: vetenskapsteori och forskningsmetod*. 3., [kompletterade och utvidgade] uppl. Stockholm: Liber

Muhli Hellström, Ulla. 2104. Forskningsetik. I Trost, Jan, *Att skriva uppsats med akribi*, MTM, Johanneshov

Trost, Jan (2014). *Att skriva uppsats med akribi*. Johanneshov: MTM

Vetenskapsrådet (2017). *"God forskningssed"*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Textanalytiska frågor till studiens empiri

- Hur definieras "hedersrelaterat våld" i texterna?
- Vilket perspektiv är det som går att utläsa i texterna på "hedersrelaterat våld"?
- Ges en historisk förklaring?
- Redogörs socialsekreterarnas roll i "hedersrelaterat våld"?
- Tas svårigheter kring handläggningen upp?
- Diskuteras det vilka konsekvenser det kan få att definiera "hedersrelaterat våld" på fel sätt?
- Ges exempel på "svenskt våld" och "invandrar våld"?
- Jämförs "hedersrelaterat våld" till våld i nära relationer, och i så fall hur?